

Åländska villkor för ekologisk certifiering av djurproduktion

Dnr: ÅLR 2023/1311

Datum: 14.2.2023

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1. Författningar och rättsakter som tillämpas.....	4
1.1 Djurarter	5
1.2 Definitioner	5
1.3 Foder.....	7
2 Målsättningar och allmänna principer för ekologisk animalieproduktion.....	9
2.1 Den ekologiska produktionens syften när det gäller växt- och animalieproduktion.....	9
2.2 Lagstiftning om djurskydd	10
2.3 Genetiskt modifierade organismer	10
2.4 Animalieproduktionens förhållande till åkerarealen.....	10
2.5 Djuruppfödning med olika produktionsmetoder	10
2.6 Konventionellt uppfödda djur på bete på en ekologisk husdjursgårds betesmarker som sköts ekologiskt.....	11
3 Anmälan till kontroll av animalieproduktionen	13
3.1 Anmälan till kontrollen	13
3.2 Tillstånd som hör samman med animalieproduktion	16
3.3 Första produktionskontroll av animalieproduktionen	18
3.4 Årlig produktionskontroll av animalieproduktionen	18
3.5 Aktörens skyldighet att föra anteckningar	19
4 Omställningen till ekologisk produktion	22
4.1 Marker avsedda för animalieproduktion.....	22
4.2 Djur och animaliska produkter	23
4.3 Marknadsföring av animaliska produkter från omställningsperioden	23
4.4 Samtidig omställning av växt- och animalieproduktionen	24
5 Djurens ursprung	26
5.1 Huvudregler	26
5.2 Omställning från konventionell animalieproduktion till ekologisk animalieproduktion.....	27
5.3 Anskaffning av konventionellt uppfödda avelsdjur	27
5.3.1 Lantraser.....	27
5.3.2 Anskaffning av konventionellt uppfödda avelsdjur	28
5.4 Anskaffning av konventionellt uppfödda fjäderfän som är yngre än tre dagar	30
5.5 Anskaffning av uppfödda fjäderfän som är högst 18 veckor gamla uppfödda under svenska nationella regler (SJVFS 2015:29 (2020:1), kap 3 § 5b).....	30
5.6 Anskaffning av djur till följd av exceptionella omständigheter.....	30

6 Utfodring	32
6.1 Huvudreglerna för utfodring av ekologiska djur	32
6.2 Omställningsfoder	34
6.2.1 Utfodring av ekodjur med grov- och proteinfoder från skiften i första årets omställning	34
6.3 Grovfoder	35
6.4 Utfodring av ungdjur	36
6.5 Fjäderfä och svin	36
6.6 Vegetabiliska foderråvaror	36
6.7 Animaliska foderråvaror	37
6.8 Andra tillåtna ämnen	37
6.9 Undantag	38
7 Förebyggande av sjukdomar och veterinärmedicinska behandlingar	41
7.1 Förebyggande av sjukdomar	41
7.1.1 Kompletteringsfoder, tillskottsfoder	42
7.1.2 Förebygg att få in parasiter och sjukdomar in i besättningen med nya djur	43
7.2 Tillvägagångssätt när ett djur insjuknar	43
7.3 Användning av veterinärmedicinska läkemedel	43
7.4 Begränsningar för användningen av veterinärmedicinska läkemedel	44
7.5 Bokföring över medicinering av djur	45
8 Praxis i samband med djurskötseln	47
8.1 Fortplantningsmetoder	47
8.2 Ingrepp som utförs på djur	47
8.3 Andra krav	49
8.4 Lägsta slaktålder för fjäderfä	49
8.5 Transport och slakt	50
8.6 Identifiering av animaliska produkter	50
9 Djurstallar	52
9.1 Förhållandena på djurhållningsplatsen och djurens skötsel	52
9.2 Allmänna krav för alla djurbyggnader	53
9.2.1 Minimikrav för utrymme inomhus och utomhus (m ² /djur)	53
9.2.2 Fönsteryta	54
9.2.3 Andelen helt golv av golvytan	55
9.3 Krav på djurstallar för nötkreatur, svin, får, getter och hästar	55
9.4 Krav på djurstallar för fjäderfä	56

9.5 Rengöring av djurstallarna	60
9.6 Övergångsbestämmelser	60
10 Betesgång och utevistelse	63
10.1 Allmänna krav på utevistelse för alla djurslag	63
10.2 Allmänna undantag från kraven på utevistelse	63
10.3 Utevistelse för nötkreatur	64
10.4 Utevistelse för får och getter	64
10.5 Utevistelse för svin	65
10.6 Utevistelse för hästar	66
10.7 Utevistelse för fjäderfä	66
11 Stallgödsel	69
11.1 Areal för spridning av stallgödsel	69
11.2 Lagring av stallgödsel	70

1.Författningar och rättsakter som tillämpas

Som animaliska produkter betraktas kött, ätliga inälvor, tarmar, blåsor och magar från djur (utom från fiskar), mejeriprodukter, fågelägg, honung, pollen, bivax och propolis. Vilda djur och fiskar som fångats genom jakt eller fiske i naturliga vatten, eller produkter som framställts av dem, får inte marknadsföras som ekologiskt producerade.

Närmare information om kontrollen, kontrollsystemet och sådant som hör samman med det ges i de gemensamma villkoren för ekologisk certifiering. I dessa anvisningar preciseras de allmänna kraven för animalieproduktionens del.

Dessa produktionsvillkor bygger på bestämmelserna om ekologisk animalieproduktion som fastställs i följande förordningar:

- EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2018/848, av den 30 maj 2018 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007, nedan 'grundförordningen'
- KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2020/464, av den 26 mars 2020 om vissa tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 vad gäller de handlingar som krävs för retroaktivt godkännande av perioder för omställning, produktion av ekologiska produkter och information som ska tillhandahållas av medlemsstaterna
- KOMMISSIONENS DELEGERADE FÖRORDNING (EU) 2020/2146, av den 24 september 2020 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 vad gäller produktionsregler vid exceptionella omständigheter i ekologisk produktion
- KOMMISSIONENS DELEGERADE FÖRORDNING (EU) 2021/1691, av den 12 juli 2021 om ändring av bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 vad gäller kraven på bevarande av dokumentation för aktörer inom ekologisk produktion
- KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2021/1165, av den 15 juli 2021 om godkännande av vissa produkter och ämnen för användning i ekologisk produktion och om upprättande av förteckningar över dessa
- KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2021/2119, av den 1 december 2021 med närmare bestämmelser om den dokumentation och de förklaringar som krävs av aktörer och aktörsgrupper och om tekniska medel för utfärdande av certifikat i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 och om ändring av kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1378 vad gäller utfärdande av certifikat till aktörer, aktörsgrupper och exportörer i tredjeländer
- Landskapslag 1995:52 om ekologisk produktion

- Landskapslag 2012:29 om ändring av landskapslagen om kontroll av ekologisk produktion

1.1 Djurarter

I dessa produktionsanvisningar meddelas detaljerade villkor för hur **nötkreatur, hästar, svin, får, getter och fjäderfä (höns, pärlhöns, ankor, kalkoner, gäss, myskänder och hybrider samt mulardänder)** ska födas upp för att de eller produkter framställda av dem ska få marknadsföras som ekologiskt producerade. **Produktionsvillkoren är minimikrav** som uppfödare av de ovan nämnda djurslagen åtminstone måste följa.

Ålands Landskapsregering har inte producerat detaljerade produktionsregler för bin, vattenbruksdjur, kaniner och hjortdjur (sukahjort, *Cervus nippon*; dovhjort, *Dama dama*; kronhjort, *Cervus elaphus* och davidshjort (*Elaphurus davidianus*) utan då hänvisas läsaren till Europaparlamentets och rådets förordning 2018/848. Tillsynen över de godkända produktionsvillkoren genomförs på samma sätt som tillsynen över andra djurarter inom ekologisk produktion.

1.2 Definitioner

Animalieproduktion

Europaparlamentets och rådets förordning 2018/848

4) 'förebyggande åtgärder': åtgärder som ska vidtas av aktörer i samtliga produktions-, berednings- och distributionsled för att säkerställa bevarandet av den biologiska mångfalden och markkvaliteten, åtgärder för att motverka och bekämpa skadegörare och sjukdomar och åtgärder som ska vidtas för att undvika negativa effekter på miljö, djurhälsa och växtskydd.

5) 'försiktighetsåtgärder': åtgärder som ska vidtas av aktörer i samtliga produktions-, berednings- och distributionsled för att undvika kontaminering med produkter och ämnen som inte är tillåtna i ekologisk produktion i enlighet med denna förordning och för att undvika sammanblandning av ekologiska produkter och icke-ekologiska produkter.

27) 'animalieproduktion': produktion med tama eller domesticerade landlevande djur, inklusive insekter.

28) 'veranda': en oisolerad utomhustillbyggnad med tak på en byggnad som är avsedd för fjäderfän, där långsidan vanligtvis är utrustad med ett metallstängsel eller ett nät, där det råder utomhusklimat och ljuset är naturligt och, vid behov, artificiellt och golvet täckt av strö.

29) 'unghöns': unga djur av arten *Gallus gallus* som är högst 18 veckor gamla.

30) 'värphöns': djur av arten *Gallus gallus* som är avsedda för produktion av konsumtionsägg och som är minst 18 veckor gamla.

31) 'tillgänglig area': tillgänglig area enligt definitionen i artikel 2.2 d i rådets direktiv 1999/74/EG.

d) **'tillgänglig area':** den area som är minst 30 cm bred och har högst 14 % lutning med minst 45 cm fri höjd. Den area som redena upptar skall inte räknas in i den tillgängliga arean.

42) 'veterinärbehandling': alla botande eller förebyggande behandlingar vid ett fall av en särskild sjukdom.

43) 'veterinärmedicinskt läkemedel': ett veterinärmedicinskt läkemedel enligt definitionen i artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG:

2. **'Veterinärmedicinskt läkemedel':** varje substans eller kombination av substanser som tillhandahålls för att behandla eller förebygga sjukdom hos djur. Varje substans eller kombination av substanser som är avsedd att tillföras djur i syfte att ställa diagnos eller att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner hos djuret anses också vara ett veterinärmedicinskt läkemedel.

46) 'foder': foder enligt definitionen i artikel 3.4 i förordning (EG) nr 178/2002:

4) **'foder':** alla ämnen eller produkter, inbegripet tillsatser, och oberoende av om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för utfodring av djur.

47) 'foderråvaror': foderråvaror enligt definitionen i artikel 3.2 g i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2009:

g) **'foderråvaror':** produkter av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung, vars främsta syfte är att uppfylla djurs näringsbehov, i naturligt tillstånd, färska eller konserverade liksom produkter som härletts därur genom industriell bearbetning och organiska eller oorganiska ämnen, med eller utan fodertillsatser, som är avsedda för utfodring av djur, antingen direkt som sådana, eller efter bearbetning eller för att framställa foderblandningar eller som bärare i förblandningar.

58) 'genetiskt modifierad organism (GMO)': en genetiskt modifierad organism enligt definitionen i artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG (1) som inte erhålls genom de metoder för genmodifiering som förtecknas i bilaga I B till direktivet.

2) **'genetiskt modifierad organism':** en organism, med undantag för människor, i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte sker naturligt genom parning och/eller naturlig rekombination.

59) 'framställd av GMO': helt eller delvis framställd av GMO, men innehåller eller består inte av GMO.

60) 'framställd med GMO': framställd genom användning av en GMO som sista levande organism i produktionsprocessen, men innehåller eller består inte av GMO och är inte framställd av GMO.

62) 'fodertillsatser': fodertillsatser enligt definitionen i artikel 2.2 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 (3).

a) **'fodertillsatser':** ämnen, mikroorganismer eller preparat, utom foderråvaror och förblandningar, som avsiktligt tillsätts foder eller vatten för att särskilt fylla en eller fler av de funktioner som anges i artikel 5.3.

65) 'processhjälpmedel': ett processhjälpmedel enligt definitionen i artikel 3.2 b i förordning (EG) nr 1333/2008 för livsmedel och i artikel 2.2 h i förordning (EG) nr 1831/2003 för foder.

h) **'processhjälpmedel':** alla ämnen som inte i sig används som foder, men som används avsiktligt vid bearbetning av foder eller foderråvaror för att uppnå ett visst tekniskt mål under behandlingen eller bearbetningen och som kan resultera i en oavsiktlig men tekniskt sett oundviklig förekomst av rests substanser eller derivat därav i slutprodukten, förutsatt att dessa rests substanser inte inverkar negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön och inte har någon teknisk inverkan på slutprodukten.

69) 'fjäderfähus': en fast eller flyttbar byggnad för inhysning av fjäderfäfloccar, där samtliga utrymmen är täckta med tak, inbegripet en veranda; huset får delas upp i separata avdelningar som var och en hyser en enda flock.

75) 'fålla': en inhägnad som innefattar en del där djuren är skyddade mot väder och vind.

Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/464, fjäderfä

- **'slaktfjäderfä'** fjäderfä avsett för köttproduktion;
- **'flock'** när det gäller avdelningar i fjäderfähus avser detta en grupp fåglar som hålls tillsammans och inte blandas med andra fjäderfäarter samt har egna särskilda inomhus- och utomhusutrymmen;
- **'värphönstupp'** tuppkylking av värphönsras avsedd för köttproduktion;
- **'poulard'** hondjur av arten *Gallus gallus* som är avsett för köttproduktion och som slaktas vid en ålder av minst 120 dagar.

1.3 Foder

Märkningen av ekologiskt producerade foder, foderblandningar och foderråvaror följer egna regler. Enligt förordningen får hänvisningarna till ekologisk produktionsmetod göras endast med följande termer:

- I ekologiskt foder måste minst 95 % av torrs substansen i fodrets ingredienser av jordbruksursprung bestå av ekologiskt producerade råvaror. Högst 5 % av torrs substansen i ekologiskt foder får bestå av ämnen som anges i artikel 24 i förordning (EU) 2018/848 eller i bilaga III till förordning (EU) 2021/1165.

- **”Får användas i ekologiskt jordbruk enligt förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008”** får användas i fråga om foder som innehåller olika mängder foderråvaror som är ekologiskt producerade och/eller producerade under omställningsperioden och/eller konventionellt producerade foderråvaror som förtecknas i artikel 24 i förordning (EU) 2018/848 eller i bilaga III till förordning (EU) 2021/1165. (OBS! Foder som används för ekologisk produktion får inte samtidigt innehålla samma foderråvara som ekologiskt producerad och konventionellt producerad eller som producerad under omställningsperioden och konventionellt producerad.)

När det gäller foder måste man beakta att foderråvaror av konventionellt ursprung har fastställda maximala andelar av den dagliga och årliga fodergivan.

Foderråvaror vid handel mellan gårdarna

Gårdarna kan sinsemellan bedriva handel med oförädlade växtodlingsprodukter inom ramen för eko kontrollen. Om fodersammansättningen ändras genom att någon eller några beståndsdelar avskiljs, exempelvis skaldelen avskiljs från spannmåls kärnan eller olja avskiljs från rybsfröet, krävs det att fodret är försett med varudeklaration. Saluföring av en sådan foderråvara förutsätter att säljaren registrerar sig som foderföretagare och ansluter sig till kontrollsystemet för ekologiskt foder.

2 Målsättningar och allmänna principer för ekologisk animalieproduktion

- Djuruppfödning utan åkerareal är inte förenligt med principerna för ekologisk produktion.
- Villkoren för animalieproduktion är minimikrav som uppfödarna åtminstone måste följa.
- Ekologisk animalieproduktion får inte bedrivas utan förbindelse till ekologiskt odlad åkerareal där man kan sprida den gödsel som djuren producerar. En produktionsenhet som bedriver ekologisk animalieproduktion ska ha hela åkerarealen i ekologisk produktion eller i omställningsskedet till ekologisk produktion.
- Aktören får hålla både ekologiskt och konventionellt uppfödda djur endast om det är fråga om olika djurslag.

2.1 Den ekologiska produktionens syften när det gäller växt- och animalieproduktion

- a. främja miljö- och klimatskydd,
- b. bevara markens bördighet på lång sikt,
- c. främja en riklig biologisk mångfald,
- d. avsevärt bidra till en giftfri miljö,
- e. främja höga djurskydds krav och särskilt tillgodose djurens arttypiska beteendebestånd,
- f. gynna korta distributionskanaler och lokal produktion med ursprung i olika regioner inom unionen,
- g. uppmuntra till bevarande av sällsynta och ursprungliga utrotningshotade arter,
- h. bidra till utvecklandet av utbudet av växtgenetiskt material som är anpassat till det ekologiska jordbrukets behov och mål,
- i. främja en riklig biologisk mångfald, särskilt genom användning av mångformiga växtgenetiska material såsom ekologiskt heterogent material och ekologiska sorter som lämpar sig för ekologisk produktion,
- j. en alltmer kraftfull utveckling av den ekologiska växtförädlingsverksamheten i syfte att främja gynnsamma ekonomiska utsikter för den ekologiska sektorn.

Syftet med ekologisk animalieproduktion är:

- att producera högklassiga produkter med hänsyn till djurens välbefinnande och arttypiska beteendebestånd.

- att tillgodose konsumenternas efterfrågan med produkter som är framställda med metoder som inte skadar vare sig miljön eller människors, växters och djurs hälsa eller välmående.

Animalieproduktionen utgör en viktig del av den ekologiska gårdsbrukshelheten. Odlingen av foderväxter gör växtföljden mångsidigare medan djuren i sin tur producerar organisk gödsel för jordmånen. **Djuruppfödning utan åkerareal är inte förenligt med principerna för ekologisk produktion.**

Animalieproduktionen och växtodlingen ska utgöra en sådan helhet som är anpassad till de lokala förhållandena och uppfyller principerna för hållbar jordbruksproduktion. Djurantalet ska rättas efter den tillgängliga arealen. På så sätt undviker man överbetning och stallgödseln kan spridas så att det påverkar miljön i så liten utsträckning som möjligt.

2.2 Lagstiftning om djurskydd

Vid ekologisk animalieproduktion ska lagstiftningen om djurskydd alltid följas, om författningarna om ekologisk animalieproduktion inte ställer striktare krav på verksamheten. Djurskyddslag (1998:95) för landskapet Åland kan läsas här <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/199895>

2.3 Genetiskt modifierade organismer

Inom ekologisk produktion är det förbjudet att använda genetiskt modifierade organismer (GMO) och/eller produkter som är framställda av genetiskt modifierade organismer eller som har framställts av sådana.

Ett undantag är veterinärmedicinska läkemedel som inte berörs av förbudet ovan.

2.4 Animalieproduktionens förhållande till åkerarealen

Om en jordbrukare som föder upp ekologiska husdjur inte har jordbruksmark i sin besittning och inte har ingått ett skriftligt samarbetsavtal med en annan jordbrukare om att ekologiska produktionsenheter eller produktionsenheter i omställningsskedet får användas för husdjuren i fråga, är animalieproduktion utan förbindelse med mark förbjuden.

Därmed kan ekologisk animalieproduktion inte bedrivas utan förbindelse med åkerareal som odlas ekologiskt och där den gödsel som djuren producerar kan spridas. Frågor kring stallgödsel behandlas i avsnitt 11. En produktionsenhet, en av samma ägares flera enheter/gårdar, som bedriver ekologisk animalieproduktion måste ha hela sin åkerareal i ekologisk produktion eller i omställningsskedet till ekologisk produktion.

2.5 Djuruppfödning med olika produktionsmetoder

En gård får hålla både djur som föds upp ekologiskt och djur som föds upp konventionellt bara om det handlar om olika djurslag. Exempel: Gården kan till exempel ha ekologiska svin och konventionella nötdjur, men inte ekologiska mjölkkor och konventionella dikor. Om gården föder upp djur med olika produktionsmetoder ska animalieproduktionen delas upp i en ekologisk och en konventionell produktionsenhet.

Produktionsenheterna definieras i samband med anmälan till kontrollen. Djur som föds upp med olika produktionsmetoder måste hållas åtskilt i separata byggnader eller avdelningar i byggnaden samt utomhus. Produktionsinsatserna som används inom ekoproduktionen samt lagren av producerade produkter ska vara tydligt åtskilda från motsvarande lager som används inom den konventionella produktionen.

2.6 Konventionellt uppfödda djur på bete på en ekologisk husdjursgårds betesmarker som sköts ekologiskt

Grundläggande princip: Djur som föds upp ekologiskt måste beta på ekologiska betesmarker, med andra ord ska de områden som används av ekologiska djur höra till ekokontrollen.

Konventionellt uppfödda produktionsdjur får gå på bete på ekologiskt skötta betesmarker (inom en ekologisk enhet) på följande villkor:

- det förs journal över djurens betesgång och i den görs anteckningar om vilka djur som gått på bete, betesmarkerna och tidpunkten för betesgången.
- konventionellt uppfödda djur får gå på bete på ett ekologiskt odlat skifte högst en betesperiod i ett sträck.
- djur som fötts upp med olika produktionsmetoder ska turvis gå på bete på området, dvs. ekologiskt uppfödda djur får inte gå på bete på området samtidigt som konventionellt uppfödda djur.
- de konventionella djuren som använder betesmarken är uppfödda på en gård som beviljas miljö- eller kompensationsersättning

När de ovan nämnda villkoren uppfylls får konventionellt uppfödda djur som går på bete på ekologiska betesmarker också komma från platser utanför gården.

Hästar (konventionella) som betar ekologisk mark får inte kompletteringsutfodras med något konventionellt foder på betesmarken. Anteckningar behöver föras även över hästarnas betesgång.

Undantag som gäller exceptionella omständigheter

Ålands Landskapsregering kan tillåta enskilda aktörer under en begränsad tid och endast så länge som det är nödvändigt, dock högst 12 månader, att:

- låta ekologiskt uppfödda djur gå på bete på konventionella betesmarker. Tillstånd kan beviljas om naturhändelser, såsom översvämningar, torka eller stormar, delvis förstör betesmarkerna.

Tillstånd ska sökas med <https://www.regeringen.ax/blanketter/ansokan-om-tillstand-samband-ekologisk-animalieproduktion> . Följande utredningar ska fogas till ansökan:

- utredning om betesmarker som gått förlorade
- utfodrings-/betesplan som visar betesgången under den period för vilken undantag söks.

För att undantag ska beviljas krävs det att en av Landskapets kontrollanter varit ut och bekräftat situationen. Vidare är det viktigt att aktören för särskilt noggrann journal över djurens betesgång under tiden för undantaget. De ekologiska djuren och produkterna från dem bevarar sin ekologiska status, fastän de ekologiska djuren går på bete på den i beslutet nämnda konventionella betesmarken under den tid undantaget är i kraft.

Tips

- Produktionsvillkoren är minimikrav som produktionen måste uppfylla.
- Produktionsvillkoren måste alltid följas. Om antalet djur ökar ska du försäkra dig om att produktionslokaliteternas utrymmen, inbegripet rastgårdar utomhus, uppfyller produktionsvillkoren för det ökade djurantalet.
- Om aktören har flera djurhållningsplatser, också på långt avstånd från varandra, måste man komma ihåg kravet på uppfödning av olika djurslag som konventionella eller ekologiska.

3 Anmälan till kontroll av animalieproduktionen

- Djurskötselplanen är en del av ekoplanen och den är en av aktören uppgjord utredning om den praktiska djurskötseln på gården. I planen förklarar aktören alla praktiska åtgärder som gäller produktionsvillkoren för ekologisk animalieproduktion.
- Efter den första produktionskontrollen utförs en fysisk produktionskontroll på aktörens gård minst en gång om året.
- Hos en del av aktörerna som hör till kontrollen av animalieproduktion görs dessutom en andra kontroll varje år. Denna kontroll kan göras utan förhandsbesked och kontrolltidpunkten baserar sig på verksamhetens natur och den tidpunkt som är kritisk med tanke på riskbedömningen.

3.1 Anmälan till kontrollen

Innan aktören anmäler sig till kontrollen ska han eller hon omsorgsfullt studera produktionsvillkoren för ekologisk animalieproduktion och göra klart den anmälningsblankett och de bilagor som krävs för anmälan. Dessutom ska aktören bedöma eventuella risker som hör samman med animalieproduktionen och de olika skedena i produktionen, hur de kunde undvikas och hur man går till väga om aktören misstänker en eventuell överträdelse av produktionsvillkor. Om det finns anvisningar för god praxis för ifrågavarande produktionsinriktning att tillgå, är det bra att studera dem.

Här kan man läsa mer om anslutning till ekologisk certifiering på Åland

<https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/lantbruk/ekologisk-produktion-akej-producentregister>

De bilagor som ska lämnas in till Ålands Landskapsregering tillsammans med anmälan är:

1. en planritning av produktionsbyggnaderna inklusive måtten (vid djurtäthetsberäkningarna ska man beakta de djurartsspecifika beräkningsgrunderna och definitionerna av det tillgängliga utrymmet per djurart, se 9.2, 9.3 och 9.4). I samband med dessa beskrivs också gödselstäderna.
2. en planritning av rastgårdar och rasthagar, av ritningen ska framgå rastgårdarnas och rasthagarnas storlek
3. en utredning av sådana betesmarker som inte ingår i stödansökan
4. om gården ligger på ett grundvattenområde ska det framgå av planritningarna
5. ett skriftligt avtal om spridning av överlopps stallgödsel som ingåtts med en annan gård eller ett företag/andra gårdar eller företag som hör till ekokontrollen

6. en djurskötselplan som innehåller förebyggande åtgärder och försiktighetsåtgärder samt tillvägagångssätt, om aktören misstänker en eventuell överträdelse av produktionsvillkor.

Planritning över en produktionsbyggnad

Som planritning räcker en tydlig skiss som aktören har ritat av djurstallet och av de utrymmen inomhus och utomhus som är tillgängliga för djuren, inklusive mått. Av ritningen ska framgå de krav som ställs på byggnaden, till exempel hur många kvadratmeter **som är tillgängliga för djuren** i kätтар och övriga utrymmen, andelen helt golv och fönsterytan. Dessutom kompletteras ritningen med de uppgifter som anges i punkterna 1–4 här ovan. Se: Djuurstallar, 9.2, 9.3 och 9.4.

Djurskötselplan

Djurskötselplanen är en del av ekoplanen och den är **aktörens skriftliga utredning av den praktiska djurskötseln på gården**. I planen ska aktören utreda alla praktiska tillvägagångssätt som gäller ekoproduktionsvillkoren, bland annat i fråga om djurens ursprung, utfodring inklusive foderanskaffning, fortplantning, skötsel, ingrepp på djuren, betesgång och djurens utevistelse. Aktören ska också bedöma eventuella risker i samband med animalieproduktionen, bland annat anskaffningen av produktionsinsatser och säkerställande av att de produktionsinsatser som skaffas är ekologiska. Djurskötselplanen ska innehålla en beskrivning av tillvägagångssättet om aktören misstänker en eventuell överträdelse av produktionsvillkor. **Djurskötselplanen ska alltid uppdateras när det sker ändringar i verksamheten**. Ålands Landskapsregering har tagit fram mallar för nötkreatur och får som hittas på webbplatsen, samt följande generella anvisningar:

Anvisningar för uppförande av skötselplan för djuren

Följande uppgifter behöver beskrivas:

1. Djurens ursprung
 - Djur på gården då ekologisk produktion inleds (djurslag, produktionsinriktning, antal, ras). Beskrivning av rasvalet med tanke på lämplighet för ekologisk produktion.
 - Djur som man planerar att införskaffa (antal, syfte med anskaffningen, djurens ålder, hur man kontrollerar ekologisk status, beskrivning av eventuella avtal och nyttjanden av undantag).
 - Tillgång till ekologiskt uppfödda djur eller orsak till att man vill anskaffa konventionellt uppfödda djur
 - Hur anteckningar om eventuella omställningsperioder förs
2. Praxis vid djurskötsel
 - Beskrivning av produktionssystem och tanken bakom (ex. omgångsuppfödning/ året om med mera).

- Åtgärder som ska göras (t ex klövverkning, klippning, vaccinationer, träckprovtagningar med mera)
- Rutiner kring födslar
- Hållande av djur i enskilda boxar: vilka och i vilket skede av produktionen?
- Gruppuppfödning: vilka djur och i vilket skede av produktionen
- Produktionsuppföljning
- Tillstånd för eventuella undantag (t ex avhorning)

3. Utfodring

- Huvudsakliga fodermedel
- Tillgång till vatten (system)
- Fodermedlens ursprung (egen produktion/ inköpta) samt kontroll av ekologisk status
- Konserveringsmetod (ensilering, torkning)
- Foderstat där användningen av ekologiska, konventionella foder och omställningsfoder framgår
- Grovfoderslag, mängder och dess andel av fodergivan samt beskrivning av grupputfodringar
- Utfodring av unga djur, digivningstider bl a
- Ev. tillsatsämnen och mediciner i fodret
- Beskrivning av bokföring av skördemängder, inköpta foder (ev. i ekoplanen istället)

4. Djurhälsa

- Vaccinering
- Parasitbekämpning (ev. ihop med betesplanen)
- Beskrivning av bokföring av veterinära besök och medicinering
- Sjukdomsförebyggande åtgärder (rengöringsrutiner, foderanalyser t ex)

5. Beskrivning av djurstallar samt inlämning av ritningar

- Förhållanden: temperatur och fuktighet; ventilation, belysning
- Ytan av fönster och andra ljussläpp i förhållande till golvytan
- Golv (fast och spalt, material)
- Ytor som djuren har tillgång till med tanke på djurtäthet
- Liggutrymmen: konstruktion och strömedel
- Reden, sittpinnar, passager i byggnader för fjäderfä, djurmängd per enskild byggnad och bruttoyta som står till förfogande för slaktfjäderfä.
- Byggnadsår/ombyggnadsår

6. Utevistelse för djuren

- Betesperiod, används förlängd betesperiod?
- Rastgårdar eller rastområde samt rutiner kring rastning/utegång
- Vilka djur vistas ute, var och när? Eventuella undantag.
- Simmöjligheter för vattenfåglar

- Tomhållningstid för rastgårdar för fjäderfä
- Betesarealer och –planering (betestryck, betesrotation)

7. Rengöring av djurstallar

- Tvätt- och rengöringsmedel för mjölkningsanläggningar
- Tvätt- och rengöringsmedel för djurstallar
- Samt dokumentationsrutiner kring detta (produkt/verksamhet ämne, när, var, hur)

8. Annat att beakta

- En omsorgsfull beskrivning av lagerbokföringen, också i fråga om foder från andra gårdar
- Beskrivning av mottagningskontrollerna av produktionsinsatser som kommer till gården
- Återtag av produkter och tillvägagångssätt vid avvikelser från produktionsvillkoren
- Bedömning av riskerna i samband med verksamheten
- Konventionella djur på gården, deras foder, utevistelse/betesgång, produktionslokaler
- Förvaring av stallgödsel, urin och avloppsvatten från boskapsskötseln samt plan för spridningen (om ej redan i ekoplanen).

Generellt tips! Tänk igenom vilka risker som kan finnas för att reglerna skulle brytas, slutprodukternas ekostatus eller konsumentens förtroende skadas. Och hur hanterar ni dessa risker? Hur förebygger ni dem?

De ovan nämnda ritningarna och planerna fogas till den ekoplan som beskrivs i samband med villkoren för växtodlingen. På så vis fungerar de i fortsättningen som ett informationspaket som beskriver hela gårdens verksamhet.

3.2 Tillstånd som hör samman med animalieproduktion

Följande tillståndsansökningar lämnas in när man anmäler sig till kontrollen. Tillståndsansökan kan lämnas in också efter anmälan till kontroll, men i första hand behandlar Ålands Landskapsregering dessa tillstånd i samband med anmälan till kontroll:

- Förkortning av omställningstiden för betesmarker och områden för utevistelse som används av svin och fjäderfä (punkt 4.1); tillståndets varaktighet, av engångsnatur
- Att hålla nötkreatur som uppbundna i båsladugård (punkt 9.3, undantag för uppbinding, b); tillståndets varaktighet, gäller tills vidare så länge som produktionsvillkoren i fråga om uppbinding uppfylls.

Andra tillstånd

Tillstånd som söks hos Ålands Landskapsregering och som beviljas för viss tid:

- Sammansättning av en besättning eller flock (nötkreatur, häst, får, get, svin) för första gången (punkt 5.3.2 a) (6 mån)
- Anskaffning av avelshondjur som inte fått avkomma från konventionell produktion, högst 10 % (nötkreatur, häst), högst 20 % (svin, får, get) och anskaffning av fullvuxna avelshandjur (punkt 5.3.2 b och c); (1 år)
- Anskaffning av avelshondjur som inte fått avkomma från konventionell produktion, högst 40 % (punkt 5.3.2 d); (1 år)
- Anskaffning av konventionellt uppfödda dunungar när en flock sätts samman för första gången, förnyas eller sätts samman på nytt (punkt 5.4); (1 år)
- Ingrepp på djur: förstörande av hornanlag och/eller avhorning (punkt 8.2); aktörspecifikt tillstånd, (1 år)
- Användning av konventionellt producerat proteinfoder vid utfodring av smågrisar som väger högst 35 kilogram och till unga fjäderfän (punkt 6.9); (1 år)
- Användning av konventionellt producerat foder under exceptionella förhållanden (punkt 6.9); (högst 1 år)
- Minskat krav på grovfoder (minst 60 %) för nötkreatur, får, getter och hästar under exceptionella förhållanden (punkt 6.9); (högst 1 år)
- Betesgång för ekologiska djur på konventionella betesmarker, undantag i fråga om djurtätheten i byggnader samt i fråga om minsta utrymme inomhus och utomhus (punkt 2.6 och 9.1); (högst 1 år)
- Anskaffning av konventionella avelsdjur för ekologisk produktion till följd av exceptionell dödlighet (punkt 5.6); (högst 1 år)

Samt följande tillstånden som gäller ekologisk biodling och som söks hos Landskapsregeringen vid exceptionella förhållanden:

- Anskaffning av svärmar från konventionell produktion till följd av exceptionella omständigheter, varaktighet högst ett år
- Utfodring av svärmar med ekologiskt producerad honung, pollen, sockersirap eller socker pga. extrema klimatförhållanden eller eldsvåda, varaktighet högst ett år
- Förflyttning av bikupor till områden som inte är förenliga med bestämmelserna om placering av kupor, varaktighet högst ett år.

I en utbredd nödsituation/exceptionell omständighet fattar Ålands Landskapsregering ett beslut för hela Åland eller för ett avgränsat område av Åland. Ett aktörsspecifikt tillstånd behövs ändå alltid.

3.3 Första produktionskontroll av animalieproduktionen

Den första produktionskontrollen av animalieproduktionen, dvs. den så kallade 'inledande kontrollen', utförs så snart som möjligt efter anmälan till kontroll och i samband med den kontrolleras:

- de byggnader och anordningar som används vid djuruppfödningen
- de lokalteter som används för förvaring och lagring av produktionsinsatser och produkter
- betesmarkerna och planen för betesgång, rastgårdar och rasthagar samt andra områden som används av djuren eller för foderproduktion och som inte hör till kontrollen av växtproduktionen (t.ex. naturbeten)
- lagring av stallgödsel, urin och avloppsvatten från boskapsskötseln
- planen för spridning av stallgödsel, urin och avloppsvatten från boskapsskötseln
- djurskötselplanen och riskbedömningen av verksamheten
- det material som krävs för att uppfylla skyldigheten att föra anteckningar
- eventuella samarbets-, underentreprenad- och arrende-/hyresavtal
- eventuella planer för direktmarknadsföring av produkter.

En aktör som parallellt bedriver ekologisk och konventionell animalieproduktion (djuren måste vara av olika djurslag!) ska beskriva de odlingsarealer, djur, byggnader, lagerlokaler och områden för utevistelse som används inom den ekologiska och den konventionella produktionen så att de tydligt går att åtskilja till separata enheter. Beskrivningen görs i avsnittet om djurskötselplan i ekoplanen.

Om vidareförädling av animalieprodukter utförs på gården ska aktören också anmäla sig till Åkej-registret för ekologiska livsmedelaktörer.

3.4 Årlig produktionskontroll av animalieproduktionen

Efter den första produktionskontrollen utförs en fysisk produktionskontroll, dvs. en kontroll på plats, på aktörens gård minst en gång om året. Hos en del av de aktörer som hör till kontrollen av animalieproduktionen utförs dessutom en ytterligare kontroll, som kan utföras utan förhandsbesked och som förläggs till en tidpunkt som är kritisk med tanke på verksamhetens karaktär och riskbedömningen.

Vid den årliga produktionskontrollen av ekologisk animalieproduktion granskas:

- bokföringen över produktflödet (anteckningarna om ämnen och medel som skaffats till gården och om produkter som överlåtits från gården)
- spårbarheten och balansen för en produkt

- anteckningarna om uppgifter som rör djuren, bl.a. utevistelse och betesgång, vidtagna åtgärder
- att djurskötselplanen i samband med ekoplanen är aktuell och om den möjligen behöver uppdateras
- tillstånden för animalieproduktion, om verksamheten förutsätter sådana
- anteckningarna om utfodring
- läkemedelsbokföringen
- djurantalet; köp och försäljningar
- djurens levnadsförhållanden
- de förändringar som har inträffat i förhållandena på gården efter den första produktionskontrollen, till exempel i byggnader eller utomhus.

3.5 Aktörens skyldighet att föra anteckningar

I samband med att aktören anmäler sig till kontrollen förbinder han eller hon sig att föra anteckningar på sin gård. Uppgifterna som förts in i bokföringen ska vid behov kunna styrkas med lämpliga verifikat.

Händelserna ska föras in i anteckningarna utan dröjsmål. I läkemedelsbokföringen och lagerböckerna ska händelserna föras in omedelbart. Anteckningar om mängder som sålts direkt till konsumenterna ska föras.

Anteckningar ska föras om följande:

1. **Produktionsinsatser som skaffats till gården** (foder inklusive mineraler och vitaminer, kompletteringsfoder, gödselmedel, jordförbättringsmedel, bekämpningsmedel samt desinficerings-, tvätt- och diskmedel som används inom animalieproduktionen):
 - namn, mängd, ursprung och användning.
 - rengörings- och desinficeringsmedel: produktens namn, användningsdag/-dagar, verksamma ämnen och användningsplats
2. **Jordbruksprodukter som överlåtits från gården**
 - mängden överlåtna produkter och mottagaren
 - anteckningar om mängder som sålts direkt till konsumenterna ska föras
3. **Uppgifter om djuren**
 - djurets eller gruppens identifikationsnummer
 - djurets födelsetid
 - djur som skaffats till gården: säljare, ankomstdatum, omställningsskedets varaktighet, vidtagna veterinärmedicinska ingrepp, tillstånd som eventuellt behövs för anskaffning av djuret (vid behov)

- djur som överlåtits från gården: antal, identifikationsuppgifter, ålder (födelsetid), köpare, avfärdsdatum och bestämmelseort, slaktlistor med vikter, klassning och hälsostatus.
- djur som dött: datum och förmodad dödsorsak
- ingrepp som utförts på djuren och tillståndsbeslut (förstöring av hornanlag, avhorning).

4. **Utfodring**

- foder som köpts eller bytts; foderslag, mängder och produktionsskede (konventionellt, omställning 2, eko)
- foder som producerats på gården; foderslag och mängd (konventionellt, omställning 1 och 2, eko)
- foder som djuren förbrukat; foder som använts, namn och fodertyp (ekologiskt foder, eget omställning 1, eget och köpt omställning 2, konventionellt), andelen olika foderråvaror i givorna
- dagar då djuren vistats utomhus och gått på bete inklusive eventuella undantag i betesgången/utevistelsen (per individ/grupp)
- eventuella tillstånd

5. **Läkemedelsbokföring**

- säker förvaringsplats för läkemedel
- av veterinär förskrivna läkemedel som köpts till djur
- läkemedel som använts till djur: djur/djurgrupp, sjukdom, behandlingsdag, behandlingstid, behandlingsomgång, läkemedelspreparat eller läkemedelssubstans, indikation och dosering och karenstiden inom ekologisk produktion. Vidare behövs bokföring av veterinärrecept, skriftlig utredning av överlåtelsen av läkemedlet och kvitton på receptfria läkemedel.

Läkemedelsbokföringen ska kunna verifieras på gården vid kontrolltillfället. De behandlade djuren eller djurgrupperna ska tydligt (öronnummer räcker, men färgspray eller liknande gör det tydligare) gå att identifiera under karenstiden.

Tips

- När du funderar på att anmäla dig till ekologisk animalieproduktion, **ska du reservera tid för planeringen.**
- Ta gärna hjälp av en produktionsrådgivare. Fundera på vilket skede i din produktion som möjligen kommer att orsaka mest utmaningar och hur de kunde lösas. Exempel: betesgång för djur i olika åldrar och av olika kön, utevistelse för fjäderfä, räcker foder och strö till. Urvalet av tillåtna kompletteringsfoder för djur inom ekologisk animalieproduktion är snävare än inom konventionell produktion, vilket bör beaktas när man planerar utfodringen. Fundera också på i vilket skede av produktionen de möjliga riskfaktorerna förekommer.

- Eventuella frågor som uppkommer kring regelverket kan ställas till Ålands Landskapsregering, det är bättre att höra sig för före anslutning eller kontroll än att få anmärkning.
- Följ med eventuella ändringar i produktionsvillkoren på webbplatsen www.regeringen.ax samt i de årliga informationsbrev. Landskapsregeringen har inte möjlighet att kontakta odlare enskilt och ge individuella råd, och bör ej heller göra det som kontrollerande myndighet.
- Om du behöver dispens i samband med animalieproduktionen ska du lämna in det till Landskapsregeringen **i god tid innan undantaget ska börja tillämpas.**
- En tydlig och uppdaterad journal och bokföring förkortar den tid som åtgår till kontrollen.
- Kontrollen kan också utföras utan förhandsbesked eller som dokumentkontroll
- När du funderar på att göra ändringar i din verksamhet ska du i god tid ta kontakt med Ålands Landskapsregering.

4 Omställningen till ekologisk produktion

- På de marker som är avsedda för animalieproduktion iakttas bestämmelserna för omställning enligt de ekologiska villkoren för växtproduktion. Efter den skiftesvisa omställningen ska produktionsenhetens hela odlingsareal vara odlad med ekologisk produktionsmetod.
- Det är inte möjligt att skaffa djur från konventionell produktion för uppfödning till köttproduktion (t.ex. svin, nötkreatur, får, getter, hästar).
- Omställningstiden för djur är de minimitider som djuren ska födas upp ekologiskt innan djuren eller animalieprodukterna får marknadsföras som ekologiskt producerade.
- Omställningstiden bestäms enligt djurslag och användningssätt.
- Under omställningen ska animaliska foder, djur samt animaliska produkter som används som livsmedel eller djurfoder marknadsföras som konventionellt producerade.
- Om omställningen för djur och åkrar som används för foderproduktion påbörjas samtidigt är omställningens totala längd i fråga om hela enhetens produktion 24 månader. Observera att detta även gäller får. Detta gör det möjligt att under omställningen avvika från utfodringskraven i samband med ekologisk animalieproduktion. De övriga kraven på produktionsförhållanden måste ändå vara uppfyllda när omställningen påbörjas.

4.1 Marker avsedda för animalieproduktion

På de marker som är avsedda för animalieproduktion iakttas bestämmelserna för omställning enligt villkoren för växtproduktion. Reglerna för omställning tillämpas på produktionsenhetens hela odlingsareal för foder. När planen för omställningen utarbetas måste man beakta att efter de skiftesvisa omställningstiderna ska produktionsenhetens hela odlingsareal vara odlad med ekologisk produktionsmetod. Kravet på omställning och odlingsmetod gäller också sådana marker som inte ingår i växtföljdsplanen (dvs. områden som står utanför växtföljden), men som förser djuren med foder, till exempel natur- och skogsbeten samt skyddszoner.

Förkortning av omställningen för mark som används av svin eller fjäderfä

Till skillnad från det ovan nämnda får omställningstiden för betesmarker, rasthagar och rastgårdar som används av svin och fjäderfä förkortas till ett år. Tillstånd för förkortning av omställningstiden söks hos Ålands Landskapsregering. I ansökan uppges: djurslaget, antalet djur, motiveringar och, om det är känt, basskiftessignumet.

För rasthagar eller rastgårdar med fast eller tätt underlag eller andra rasthagar och rastgårdar där djuret inte kan få föda från marken krävs inte någon omställning.

4.2 Djur och animaliska produkter

Begränsningarna för anskaffning av djur och därmed bestämmelserna om omställningstid gäller inte djur av ekologiskt ursprung så till vida det inte till exempel handlar om för många behandlingsgångar, utfodring av mjölknäring eller till följd av överträdelse av produktionsvillkor.

Om aktören skaffar djur från konventionell produktion måste de nedan fastställda omställningstiderna följas i fråga om dessa djur. **Det går inte att skaffa djur från konventionell produktion för att födas upp till köttproduktion** (t.ex. svin, nötkreatur, hästar, får, getter). Omställningstiderna för djur är de minimitider som djuren ska födas upp ekologiskt, innan djuren eller animalieprodukterna får marknadsföras som ekologiskt producerade.

Omställningens längd bestäms enligt djurslag och användningssätt:

- nötdjur och hästdjur för köttproduktion 12 månader och i vilket fall som helst minst 3/4 av deras livstid
- får och getter 6 månader
- svin 6 månader
- djur som används för mjölkproduktion 6 månader *
- fjäderfä avsedda för köttproduktion, som är yngre än tre dygn när de kommer till gården, 10 veckor**
- Pekingankor som är yngre än tre dygn när de kommer till gården, 7 veckor
- Fjäderfä avsedda för äggproduktion som är yngre än tre dygn när de kommer till gården, 6 veckor*

* Omställningstiden för animaliska produkter, mjölk och ägg (Dvs mjölkkorna är i omställning under sex månader, efter omställningsperioden kan den första ekologiska mjölken levereras till mejeriet, hönsen tar det 6 veckor innan deras ägg får marknadsföras som eko)

** För slaktfjäderfä måste man beakta de artspecifika lägsta slaktåldrarna innan fjäderfäköttet säljs som ekologiskt producerat (Avsnitt 8.4).

Djur som har fötts på gården efter att aktören anmälde sig till ekokontrollen kan till sitt ursprung betraktas som ekologiskt uppfödda djur, även om de är avkommor till mödrar som fortfarande befinner sig i omställning.

4.3 Marknadsföring av animaliska produkter från omställningsperioden

Under omställningen ska animaliska foder, djur samt produkter av dem som används som människoföda eller djurfoder marknadsföras som konventionellt producerade.

De ovan nämnda produkterna får alltså inte marknadsföras med märkningar som hänvisar till omställning.

En animalisk produkt som producerats på gården och som befinner sig i omställning och som används som föda för gårdens egna djur kan betraktas som omställningsfoder. Till exempel om mjölk från en ko i omställning ges åt kalvar, kan mjölken betraktas som omlägningsfoder för kalvarna (Omställning 2-foder).

4.4 Samtidig omställning av växt- och animalieproduktionen

Om omställningen till ekologisk produktion inleds samtidigt för djuren och för de åkrar och betesmarker som används till foderproduktion, blir den sammanlagda längden för omställningen för hela enhetens produktion 24 månader oavsett djurslag. **Undantaget för omställningstiden tillämpas endast på åkrar, betesmarker, djur och djuravkomma som har befunnit sig på enheten vid omställningens början.** Tillämpningen av undantaget förutsätter en fodersjälvförsörjning på minst 60 procent. Den här procentandelen stiger till 70 procent **1.1.2024**.

En samtidig omställning av växt- och animalieproduktionen gör det möjligt att avvika från utfodringskraven för ekologisk animalieproduktion under omställningen. Övriga krav på produktionsförhållandena måste vara tillgodosedda då omställningen inleds. Det foder som uppkommer inom enheten får användas som djurfoder i omställningen, även om mängderna för konventionellt foder respektive omställningsfoder överskrids.

Under det första omställningsåret är det alltså möjligt att avvika från kraven på konventionellt foder, omställningsfoder och ekologiskt foder. Under det andra året får man avvika från kraven på mängderna omställningsfoder och ekologiskt foder. Man får alltså använda upp det foder som odlats innan omställning som finns kvar i lager. Det andra året gäller det ändå redan att iaktta kraven för maximala mängder konventionellt producerat foder. När den samtidiga omställningen av växt- och animalieproduktionen har påbörjats får enbart ekologiskt producerat foder köpas in till enheten. När den 24 månader långa omställningen är slut ska enheten följa de allmänna villkoren vid utfodringen.

Två år efter att omställningen påbörjades träder utfodringskraven för ekologisk animalieproduktion i kraft utan undantag. Från det ska villkoren i avsnitt 6 följas vid djurens utfodring.

En omställning på 24 månader tillämpas på de nötkreatur som vistades på enheten då omställningen inleddes (ersätter kravet på $\frac{3}{4}$ av livsrytmen som ekologiskt uppfödda). När det gäller konventionella nötkreatur som skaffas till enheten i ett senare skede ska omställningens längd enligt punkt 4.2 följas och för deras vidkommande kan omställningen börja tidigast när utfodringen uppfyller villkoren för ekologisk produktion. Man måste ändå uppmärksamma att **djur eller produkter av dem inte får marknadsföras som ekologiska förrän omställningen om 24 månader gått till ända.** Bestämmelsen om helhetsomläggning förutsätter att även om djur som fötts efter

omställningen kan betraktas som ekologiskt uppfödda vad ursprunget beträffar, får varken de eller produkter av dem marknadsföras som ekologiska förrän omställningen är fullgjord.

En samtidig omställning av växt- och animalieproduktion kan genomföras också i fråga om får, getter, svin och hästar med beaktande av de villkor som beskrivs ovan.

Tips

- Exempel: En ekologisk mjölkgård köper en kvinga ur konventionell produktion. Kvingan är inte av lantras. För anskaffningen av djuret har gården sökt och fått tillstånd av Landskapet. Kvingan kalvar två månader efter att hon har anlänt till ekologiska gården. Efter kalvningen är kon ännu fyra månader i omställning innan mjölken får säljas som ekologisk. Under dessa fyra månader kan mjölken användas som omställning 2-foder åt gårdens kalvar. Kalven är ekologisk från födseln.
- Samtidig omställning av växt- och animalieproduktionen lämpar sig bäst för dikogårdar. Om en dikogård som börjat omställningen med undantagsbestämmelsen 24 månader köper ekokalvar till uppfödning, måste de säljas som konventionella om det görs innan 24 månader gått till ända.

5 Djurens ursprung

- Djuren på gården ska komma från ekologisk produktion. Produktionsreglerna ska följas under djurens hela livstid, från födelse till död.
- När aktören börjar med ekologisk animalieproduktion kan han eller hon lägga om gårdens konventionellt uppfödda djur till ekologisk produktion. För dessa djur ska aktören följa omställningstiden för respektive djurslag och produktionsinriktning.
- Om det inte finns lämpliga ekologiskt uppfödda djur att tillgå får aktören skaffa **konventionellt uppfödda djur för avelsändamål**. Anskaffningen av konventionella avelsdjur förutsätter alltid tillstånd av Landskapsregeringen, också när det gäller avelshannar. Innan tillstånd söks ska aktören utreda tillgången till ekologiska djur i registret över ekologiska djur. Ett undantag är avelsdjur av lantraser. Anskaffning av avelsdjur av lantraser kräver inte tillstånd av Landskapsregeringen och djuren kan också ha fått avkomma.

5.1 Huvudregler

Bortsett från reglerna om omställning till ekologisk produktion ska djuren på gården komma från ekologisk produktion, vara födda eller kläckta och uppvuxna på ekologiska produktionsenheter. Produktionsreglerna ska följas under djurens hela livstid, från födelse till död.

Vid valet av raser eller linjer till ekologisk produktion måste man försöka gynna djur med följande egenskaper:

- hög grad av genetisk mångfald
- har förmåga att anpassa sig till lokala förhållanden
- avelsvärde
- lång livslängd
- livskraft
- resistens mot sjukdomar och hälsoproblem.

De ovan nämnda egenskaperna får inte försämra djurens välmående. Dessutom ska sådana raser och djurlinjer väljas som gör det möjligt att undvika specifika sjukdomar eller hälsoproblem som är förknippade med vissa raser eller linjer som används i intensiv produktion, t.ex. svinstressyndromet, som potentiellt kan leda till PSE-kött (Pale Soft Exudative), plötslig död, spontanabort och förlossningssvårigheter som kräver kejsarsnitt. Är det möjligt skall även kulliga koraser väljas för att undvika onödiga ingrepp på djuren.

Lantraser och lantraslinjer ska prioriteras.

Grunderna för ekologisk djuravel:

- fortplantningen ska ske med naturliga metoder, men artificiell insemination är tillåten,
- fortplantning får inte sättas i gång eller hindras genom behandling med hormoner eller andra ämnen med liknande effekt, såvida det inte är fråga om en form av veterinärmedicinsk behandling av ett enskilt djur,
- andra former av konstgjord befruktning, såsom embryotransplantation och kloning, är förbjudna,
- valet av djurras ska vara lämpligt i förhållande till principerna för ekologisk produktion, säkerställa en hög djurvelfärd och bidra till att förebygga lidande och till att förhindra att djur behöver stympas.

Inom ekologisk produktion är det förbjudet att använda raser vars individer inte kan fortplanta sig på naturlig väg (betäcka och föda).

5.2 Omställning från konventionell animalieproduktion till ekologisk animalieproduktion

När aktören börjar med ekologisk animalieproduktion kan han eller hon lägga om gårdens konventionellt uppfödda djur till ekologisk produktion. För dessa djur ska aktören följa omställningsperiodens tid för respektive djurslag och produktionsinriktning. Efter omställningens slut får djur eller animalieprodukter marknadsföras som ekologiskt producerade.

5.3 Anskaffning av konventionellt uppfödda avelsdjur

5.3.1 Lantraser

Till en ekologisk produktionsenhet kan man i avelssyfte ta in konventionella djur av lantras utan dispens. Dessa djur kan ha fått avkomma.

Raser som räknas till lantraser på Åland

Nötkreatur

- Väst-, öst- och nordfinsk ko
- Rödkulla
- Fjällko
- SLB (renrasig)
- Bohuskulla
- Väneko
- Ringmålako

Får:

- Finskt lantrasfår/finullsfår
- Kajanalandsfår
- Ålandsfår
- Dala pälsfår
- Fjällnäsfr
- Helsingefår
- Klövsjöfår
- Roslagsfår
- Svärdsjöfår
- Värmlandsfår
- Åsenfår
- Gutefår
- Ryafår
- Svenskt finullsfår
- Gestrikefår

Övriga:

- Finsk get, Svensk lantrasget, Göingeget, Jämtget och Lappget
- Finsk häst
- Finska lantrashöns och lantrastuppar
- Linderödssvin

Om andra raser är hotade men ej med på listan kan kontakt tas med Landskapsregeringen.

5.3.2 Anskaffning av konventionellt uppfödda avelsdjur

Landskapsregeringen kan tillåta att konventionella avelsdjur förs in till en ekologisk produktionsenhet på de villkor som beskrivs nedan i punkterna **a-d** om det inte finns ekologiska avelsdjur att tillgå eller om de inte uppfyller jordbrukarens kvalitativa och/eller kvantitativa behov vad gäller anskaffningen av djur.

Innan undantag söks ska jordbrukaren ta reda på om det i registret över ekologiska djur finns för produktionen kvalitativt lämpliga djur i ett antal som jordbrukaren behöver. Registret kan hitta på denna sida under bilagor: <https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/lantbruk/ekologisk-produktion> Till registret över ekologiska djur kan en aktör frivilligt och avgiftsfritt anmäla ekologiska avelsdjur som är till salu via denna blankett: <https://e-tjanster.ax/e-form/sv/42fbfb664d>

a. När en flock eller hjord bildas första gången

När en flock eller hjord bildas första gången får en aktör skaffa sig konventionellt uppfödda djur med vissa begränsningar. De ska födas upp i enlighet med reglerna för ekologisk produktion direkt efter det att de är avvanda. Dessutom gäller följande

begränsningar vid den tidpunkt då dessa djur förs in i besättningen eller hjorden: Vid ankomsten till gården ska djuren uppfylla följande villkor:

- Djuren skaffas i avelssyfte
- Djuren ska födas upp enligt reglerna för ekologisk produktion från och med avvänjningen
- Kalvarna och fölen är yngre än sex månader
- Lammen och killingarna är yngre än 60 dygn
- Smågrisarna väger mindre än 35 kg.

b. Anskaffning av konventionellt uppfödda avelshonor

För att förnya besättningen får man till ekologisk produktion i avelssyfte årligen skaffa **hondjur som inte fått avkomma** enligt följande:

- högst 10 procent av antalet fullvuxna häst- och nötdjur
- högst 20 procent av antalet fullvuxna svin-, får- och getdjur.

På de enheter där det finns färre än tio häst- eller nötdjur eller färre än fem svin-, får- eller getdjur får man skaffa högst ett djur om året.

Man får räkna in avelshannar och hondjur som fött avkomma vid beräkningen av antalet fullvuxna djur.

c. Anskaffning av konventionellt uppfödda fullvuxna avelshannar

Anskaffning av fullvuxna avelshannar från konventionell produktion förutsätter alltid tillstånd av Landskapsregeringen. Tillståndet ska sökas innan djuren skaffas. Antalet avelshannar som skaffas ska stå i lämplig proportion till antalet avelshonor på enheten. Ett djur som skaffas för användning till avel betraktas som en fullvuxen hanne.

d. Möjlighet till förhöjt procenttal

Procenttalen som nämns i punkt b kan höjas till högst 40 %, förutsatt att man i ansökan styrker att något av följande villkor uppfylls:

- betydande utvidgning av animalieproduktionen
- byte av ras
- ny form av specialisering inom animalieproduktionen.

Vid ansökan om tillstånd ska aktören ge motiveringar för den planerade åtgärden.

Djuren ska födas upp och utfodras i enlighet med villkoren för ekologisk produktion från och med att de anländer till gården. Konventionella djur enligt punkterna a-d ovan liksom också konventionella djur av hotad ras kan betraktas som ekologiska efter att den djurartsspecifika (användningsändamål: kött, mjölk) omställningstiden har följts. Omställningen börjar tidigast när djuret förs in till en produktionsenhet som är i omställning. De konventionella djuren måste antingen hållas åtskilt från de ekologiska

husdjuren eller också måste de tydligt gå att identifiera fram till det att omställningen är gjord.

5.4 Anskaffning av konventionellt uppfödda fjäderfän som är yngre än tre dagar

När en flock ska bildas för första gången eller förnyas, eller då en flock ska bildas på nytt, får aktören med tillstånd av Landskapsregeringen skaffa konventionellt uppfödda dunungar. Tillståndet ska sökas före anskaffningen av fåglarna. Tillståndet att skaffa konventionella dunungar förutsätter att det inte finns tillräckligt med ekologiskt uppfödda unghöns att tillgå så att det skulle motsvara jordbrukarens kvalitativa och kvantitativa krav. Unghöns för äggproduktion och fjäderfän för köttproduktion ska vara yngre än tre dagar då de anländer till gården. Produkter från dem kan betraktas som ekologiska efter omställning.

5.5 Anskaffning av uppfödda fjäderfän som är högst 18 veckor gamla uppfödda under svenska nationella regler (SJVFS 2015:29 (2020:1), kap 3 § 5b)

På Åland kan man anskaffa fjäderfän som fötts upp under Sveriges nationella ekoregler fram till 31.12.2029. Ansökan görs för ett år i sänder.

5.6 Anskaffning av djur till följd av exceptionella omständigheter

Med tillstånd av Landskapsregeringen är det möjligt att skaffa avelsdjur från konventionell produktion, om djurdödligheten är stor till följd av sjukdomar eller exceptionella omständigheter. Tillståndet ska inhämtas före anskaffningen av djuren. Djuren som skaffats ska iaktta de fastställda omställningstiderna för djurarten och användningsändamålet. Konventionella avelsdjur får skaffas under en period om högst 12 månader. Aktören ska i första hand skaffa sig ekologiskt uppfödda djur genom användning av det befintliga registret över ekologiska djur.

Som bilaga till ansökan inlämnas följande utredningar:

- Utlåtande om nödsituationen av ekologisk kontrollant/kommunen
- En veterinärutredning om de orsaker som lett till stor djurdödlighet
- En kopia på djurregistret varav förlusten av djuren framgår.

Tips

- Produktionsreglerna måste följas under djurets hela levnad, från födelse till död. Oavsett marknadsföringssättet (dvs. om djuret säljs

som ekologiskt eller konventionellt) måste alla produktionsvillkor alltid följas. Exempel: Om ett djur har fått ett marknadsföringsförbud som är i kraft tills vidare ska djuret skötas enligt produktionsvillkoren för ekologisk produktion, men om djuret säljs medan marknadsföringsförbudet är i kraft eller under det påföljande omställningen, ska djuret säljas som konventionellt.

- Kom alltid ihåg att ansöka om tillstånd hos Landskapsregeringen innan du skaffar ett konventionellt avelsdjur. Endast för anskaffning av ett konventionellt avelsdjur av lantras behövs inget tillstånd.
- Du kan skaffa ett djur som fått avkomma bara om djuret är ekologiskt eller av lantras.
- Konventionella djur får inte köpas för köttproduktion (t.ex. konventionella kalvar eller förmedlingsgrisar eller lamm för uppfödning till slakt).
- Kom alltid ihåg att kontrollera följedokumentet noggrant (certifikat och ekoförsäkran) när du köper ett ekologiskt djur.
- Du får alltid köpa ett ekologiskt djur, oavsett djurets ålder, ras, användningsändamål eller kön. Anskaffning av ekologiska djur kräver inget tillstånd.

6 Utfodring

- Det är inte tillåtet att använda syntetiska aminosyror och/eller tillväxt- och produktionsfrämjande ämnen (exempelvis koccidiostatika) vid utfodring av djuren.
- Foder som framställts med hjälp av kemiska lösningsmedel, till exempel olika slags kross, är inte tillåtna inom ekologisk produktion.
- Vid utfodringen av växtätare är fodersjälvförsörjningsgraden minst 60 %. Procenttalet **höjs till 70 procent 1.1.2024**.
- **Vid utfodringen av svin och fjäderfä är fodersjälvförsörjningsgraden minst 30 %.**
- En dagsranson kan i medeltal innehålla högst 25 % omställning 2-foder. Om allt förbrukat omställning 2-foder kommer från den egna gården kan det utgöra 100 % av dagsransonen.
- Av den totala mängd vegetabiliskt foder som ges åt boskapen kan högst 20 % vara omställning 1-foder som producerats på den egna gården (och då endast proteingrödor och grovfoder).
- Av torrsubstansen i nötkreaturens, fårens, getternas och hästarnas dagsranson av foder av jordbruksursprung ska minst 60 % vara grovfoder. Grovfoder ska tillsättas dagligen i svinens och fjäderfäns foderransoner.
- Vid utfodring av svin, fjäderfä och hästar är det tillåtet att använda syntetiska vitaminer, för idisslare tillåts syntetiska A-, D- och E-vitaminer.
- När du skaffar ekologiskt foder ska du alltid komma ihåg att kontrollera följedokument och ekoförsäkran så att det foder du använder lämpar sig för ekologisk produktion. Som jordbrukare är du alltid ansvarig för att det foder som använts till djuren lämpar sig för ekologisk produktion.

6.1 Huvudreglerna för utfodring av ekologiska djur

Inom ekologisk produktion ska utfodringen beakta djurens näringsbehov och välmående. Foderråvaror av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung eller med ursprung i alger eller jäst måste vara ekologiska. Icke-ekologiska foderråvaror av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung eller med ursprung i alger eller jäst, foderråvaror av mikrobiellt eller mineraliskt ursprung, fodertillsatser och processhjälpmedel får användas endast om användningen av dem har godkänts med stöd av artikel 24 i grundförordningen. **Dessa tillåtna ämnen finns förtecknade i [Bilagorna I och II](#) framtagna av Livsmedelsverket.**

Djuren ska utfodras med ekologiskt producerat foder eller med omställningsfoder som uppfyller djurets näringsbehov i olika utvecklingsstadier. Begränsad utfodring är inte tillåten inom ekologisk animalieproduktion, såvida det inte är motiverat av veterinära skäl. Fodret ska huvudsakligen komma från den gård där djuren hålls eller från andra gårdars

ekologiska produktionsenheter eller andra produktionsenheter i omställning i samma område.

Inom ekologisk produktion:

- Djur får inte födas upp med en foderstat eller under förhållanden som kan orsaka anemi.
- Det är inte tillåtet att använda syntetiska aminosyror och/eller tillväxt- och produktionsfrämjande ämnen (exempelvis koccidiostatika och antibiotika) vid utfodring av djuren.
- Foder som framställts med hjälp av kemiska lösningsmedel är inte tillåtna (olika slags kross).
- Vid uppfödningen ska man alltid beakta de sedvanliga utfodringsmodellerna för respektive djurslag och djurets välmående i alla skeden av uppfödningen.
- Det är förbjudet att tvångsmata djuren.
- Med undantag för svin och fjäderfä måste husdjuren **ständigt ha tillträde till betesmarken alltid när förhållandena medger det** eller så ska de ha ständig tillgång till grovfoder.

I detta avsnitt avser fodrets torrsubstans den torrsubstans som ingår i foder av jordbruksursprung. Till torrsubstansen räknas den torrsubstans som ingår i grov-, kraft- och kompletteringsfoder som ges åt djuren. **Fiskmjöl och mineraler som lagts till i fodret räknas inte in i torrsubstansen i foder av jordbruksursprung.**

Vid utfodringen av växtätare (nötkreatur, får, getter och hästar) måste minst 60 procent av fodret produceras på den egna gården eller, om detta inte är möjligt eller om sådant foder inte finns att tillgå, måste minst 60 procent av fodret produceras i samarbete med andra produktionsenheter och foderföretagare som är ekologiska eller i omställning och som använder foder och foderråvaror från samma område. Denna procentandel stiger till **70 procent 1.1. 2024.**

När det gäller svin och fjäderfä är självförsörjningsgraden för ekofoder minst 30 %. Fodret måste produceras på den egna gården eller, om detta inte är möjligt eller om sådant foder inte finns att tillgå, produceras i samarbete med andra produktionsenheter och foderföretagare som är ekologiska eller i omställning och som använder foder och foderråvaror från samma område.

Med foderföretagare avses fysiska eller juridiska personer som utför vilket som helst stadium i fodrets produktions-, tillverknings- och distributionskedja samt företagare som producerar, tillverkar eller lagrar foder för utfodring av de livsmedelsproducerande djur de äger eller innehar. **Med foderföretagare avses dock inte företagare som enbart**

- bedriver privat produktion, tillverkning eller lagring av foder i hemmet för utfodring av livsmedelsproducerande djur som är avsedda för privat konsumtion,

- levererar primärprodukter som de producerat på en areal på högst tre hektar per år direkt till en lokal gårdsbruksenhet för vidareanvändning,
- bedriver fiskevårdande fiske eller fritidsfiske,
- bedriver detaljhandel med sällskapsdjursfoder.

Här kan ni läsa mer om foderföretagare och hitta de åländska registren:

<https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/foder>

6.2 Omställningsfoder

Som foder från omställning betraktas foder som bärgats från åkrar i andra årets omställning (omställning 2). Foder som bärgats från åkrar i första årets omställning betraktas som konventionellt foder. En dagsranson kan i medeltal innehålla **högst 25 % omställning 2-foder**. Om allt förbrukat omställning 2-foder kommer från den egna gården kan det utgöra 100 % av dagsransonen.

Omställningsfodrets procentandelar beräknas utifrån torrsubstansen i vegetabiliska foder. Granskningsperioden bestäms på följande sätt:

- för djur vars produktiva livscykel överstiger ett år (t.ex. mjölkkor, dikor, suggor, tackor, hongetter) är perioden ett år bakåt från kontrolltidpunkten
- Om djurets produktionslivscykel är kortare än ett år (t.ex. slaktsvin, lamm, killingar) är perioden lika lång som den tid djuret vistas på gården.

6.2.1 Utfodring av ekodjur med grov- och proteinfoder från skiften i första årets omställning

Till skillnad från det som sagts ovan får högst **20 %** av den totala mängd vegetabiliskt foder som ges åt boskapen vara foder som bärgats från skiften i första årets omställning (Omställning 1). Detta **undantag gäller enbart proteingrödor (ärt, bondböna, sötlupin, ryps, raps, blandgröda) och grovfoder**:

- betesmarken eller foderskiftena hör till den egna ekoenheten/gården
- skiftena är antingen permanenta betesmarker eller också växer där fleråriga foderväxter eller proteingrödor som har såtts det första omställningsåret i enlighet med ekologiskt produktionssätt
- betesmarken eller foderskiftena har inte ingått i gårdens ekoenhet under de fem tidigare åren – undantaget kan således inte användas för att då och då flytta över gårdens skiften till konventionell produktion.

Ett blandat växtbestånd är ett växtbestånd vars fröblandning innehåller mer än 50 procent utsäde av proteingrödor (ärt, bondböna, sötlupin, raps eller rybs).

Grovfoderskörden eller proteinskörden från de ovan nämnda skiftena får utnyttjas på följande sätt:

- betesgång
- bärgning av skörden från fleråriga foderväxter (vallar)
- bärgning av skyddssäd till helsädesensilage i samband med anläggandet av flerårig vall
- bärgning av proteingrödan.

Skörden från skiften i första årets omställning får inte utnyttjas utan förbindelse till produktion av flerårig grovfoderväxtlighet eller proteingrödor. Till exempel följande växter som odlas till foder uppfyller inte kravet på flerårigt foder:

- skyddssäd som tröskas
- rena spannmålsbestånd som helsädesensilage
- snabbvallar/-betesmarker.

Procentandelarna räknas ut årligen på basis av torrsubstanshalten i vegetabiliska foder. Om gården också använder omställning 2-foder måste man beakta att den sammanlagda mängden omställningsfoder, det får inte överstiga den maximala mängden omställning 2-foder som är 25 %. Den maximala mängden foder från andra årets omställning är beroende av om allt omställning 2-foder som använts är producerat på den egna gården eller om det används foder som skaffats annanstans ifrån. Foder från första årets omställning "förbrukar" alltså den maximala andelen omställning 2-foder. Se exempel bland tipsen.

6.3 Grovfoder

Grovfoder är vallfoder, betesgräs, blast, halm av stråsäd, grönmjöl (dock inte som enda grovfoder) och rotfrukter till foder (dock inte potatis).

Uppfödningen av nötkreatur, får, getter och hästar ska enligt väderförhållandena basera sig så långt som möjligt på betesgång och utnyttjande av bete vid utfodringen.

Av torrsubstansen i nötkreaturens, fårens, getternas och hästarnas dagsranson av foder av jordbruksursprung ska minst 60 % vara grovfoder (färskt, torkat eller lufttätt konserverat). För nötkreatur ska kravet följas från och med 6 månaders ålder och hos får/getter från och med 3 månaders ålder.

För djur som hålls för mjölkproduktion (nötkreatur, får, get) kan grovfodrets andel minskas till 50 % högst under de tre första laktationsmånaderna. Om aktören vill göra på så sätt ska den ändrade utfodringen beskrivas i djurskötselplanen.

Tillsatser som är tillåtna vid framställning av ensilage anges [i Bilaga II](#).

6.4 Utfodring av ungdjur

Ungdjurens foderstat ska innehålla helst modersmjölk i minst:

- 90 dagar för nötkreatur och hästar
- 45 dagar för får
- 8 veckor för getter
- 40 dagar för svin.

Kalvar, föl, lamm, killingar och smågrisar ska i första hand ges modersmjölk eller mjölk från samma djurslag. Mjölk från ett annat djurslag är ett andrahandsalternativ. **Under denna tid får man inte använda kemiskt syntetiserade ämnen eller drickfoder innehållande ingredienser av vegetabiliskt ursprung.**

Om modersmjölk eller naturlig mjölk för de ovan nämnda ungdjuren inte finns i tillräckliga mängder eller saknas helt, kan de utfodras med drickfoder vars sammansättning uppfyller kraven på ekologiskt foder. Aktören ska ta reda på att drickfodret lämpar sig för utfodring av ekologiska djur.

Om det är nödvändigt att ge kalvar, föl, smågrisar eller lamm tilläggsutfodring med dricksfoder från konventionell produktion, till exempel om modern dör eller överger sin avkomma, förlorar djuret sin ekologiska status. Innan djuret eller produkter av det får marknadsföras som ekologiskt producerade måste djuret genomgå omställning som kan inledas när djurets utfodring uppfyller kraven för ekologisk produktion. Detta garanteras bäst genom att påbörja omställningen först när man slutat ge konventionellt drickfoder.

Om konventionellt drickfoder behöver ges är det viktigt att anteckna

- vilka djur som fått
- vad för sort av foder
- under vilken tid
- av vilket skäl samt
- när omställningen är klar

6.5 Fjäderfä och svin

Grovfoder i form av färskfoder, torrfoder eller ensilage ska ingå i fjäderfäns och svinens dagliga fodergiva.

6.6 Vegetabiliska foderråvaror

Konventionellt producerade vegetabiliska foderråvaror

Fram till 31.12.2026 är det möjligt att i begränsade mängder (5 %) använda annat än ekologiskt producerat proteinfoder vid utfodringen av svin som väger mindre än 35 kg och

unga fjäderfän under en 12 månader lång granskningsperiod. Användningen av konventionellt producerat proteinfoder till svin som väger mindre än 35 kg och unga fjäderfän förutsätter att aktören ansöker om tillstånd för foderanvändningen hos Landskapsregeringen och att beslutet är jakande.

Definitionen av unga fjäderfän är:

- Djur av arten *Gallus gallus* som är högst 30 veckor gamla
- Slaktfjäderfän av arten *Gallus gallus* som är högst 12 veckor gamla
- Djur av arten *Meleagris gallopavo* som är högst 12 veckor gamla.

Ekologiskt producerade vegetabiliska foderråvaror

Ekologiskt producerade vegetabiliska foderråvaror får användas utan begränsningar.

6.7 Animaliska foderråvaror

Ekoförordningen begränsar inte användningen av ekologiskt producerade animaliska foderråvaror. På ekogårdar får sådana användas inom ramarna för övrig lagstiftning (t.ex. TSE-förordningen, biproduktförordningen).

Hydrolysat av fiskprotein som härstammar från konventionellt foder av fiskursprung får endast användas till svin på mindre än 35 kg och unga fjäderfän. Hydrolysat av fiskprotein är en produkt som framställts av hela fiskar eller delar av fisk och som har behandlats med vatten och antingen värme/tryck, enzymer eller syror/alkalier. Produkten är ofta kondenserad genom torkning. Närmare beskrivningar och krav på behandlingsmetoderna finns i kapitel III i bilaga IV till förordning (EU) 142/2011.

Fiskmjöl räknas inte med i torrsubstansen för foder av jordbruksursprung, vilket innebär att konventionellt fiskmjöl från hållbart fiske (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013, dvs. fisk från EU- och EFTA-länderna), kan användas utan begränsningar för utfodring av svin och fjäderfä.

6.8 Andra tillåtna ämnen

Mineraler, vitaminer och spårämnen

Tillåtna mineralämnen och spårämnen förtecknas [i Bilagorna I och II.](#)

Inom ekologisk produktion försöker man tillgodose djurens vitaminbehov genom naturliga vitaminkällor. Möjligheten att använda syntetiska vitaminer har fastställts enligt djurslag:

- vid utfodring av svin, fjäderfä och hästar tillåts användning av syntetiska vitaminer
- åt idisslare tillåts syntetiska A-, D- och E-vitaminer.

För att förbygga sjukdom behöver djuren få i sig salt, mineraler och övriga spårämnen. Vill du inte ge tillskott kan en mineralanalys av grovfodret eventuellt bevisa att djuren klarar sig utan dessa. Läs mer om selen, bolusar och fodertillskott med verksamma ämnen under punkt 7.1 Förebyggande av sjukdomar.

Andra ämnen

Tillåtna zootekniska tillsatser är alla enzymer och mikroorganismer som är godkända att användas i foder inom EU. Det enda kravet i fråga om ekoproduktion är att dessa tillsatser inte har framställts av genetiskt modifierade organismer (gmo) eller av produkter som har framställts av eller med hjälp av genetiskt modifierade produkter.

I sin anvisning om ekofoder har Livsmedelsverket meddelat att i fråga om sådana potentiella preparat av gmo-ursprung ska ekoföretagaren ordna med en skriftlig försäkran där säljaren intygar att genteknik inte har använts vid produktionen av tillsatser. Inom EU ska genetiskt modifierade foder märkas, men märkningsskyldigheten gäller inte tillsatser. Av den orsaken är en ytterligare försäkran av aktören motiverad när det gäller tillsatser. Tillsatserna som är tillåtna inom ekoproduktion framgår av [Bilaga II](#).

6.9 Undantag

Användning av konventionellt producerat proteinfoder vid utfodring av svin som väger mindre än 35 kg och av unga fjäderfän

Om det visar sig omöjligt för jordbrukaren att få tag på proteinfoder från ekologisk produktion, och Livsmedelsverket bekräftar att ekologiskt proteinfoder inte finns att tillgå i tillräcklig utsträckning, är det tillåtet att använda konventionellt proteinfoder vid utfodring av svin och fjäderfä **fram till 31.12.2026** under följande förutsättningar:

- det finns inget ekologiskt foder att tillgå,
- det har producerats eller tillverkats utan kemiska lösningsmedel,
- dess användning begränsas till att utfodra svin som väger högst 35 kg och unga fjäderfän med vissa proteinföreningar, **se 6.6**
- den högsta tillåtna andelen under en tolv månaders period är för dessa djur högst 5 procent. Procentandelen torrsubstans i foder av jordbruksursprung ska beräknas.

Tillstånd ska sökas från Landskapsregeringen. Till ansökan ska fogas följande utredningar:

- en utredning om svinen och/eller fjäderfäna på gården och om antalet unga djur
- en utredning om tillgången på ekologiskt producerat proteinfoder som lämpar sig för utfodring av unga djur
- en utredning om sådant konventionellt proteinfoder som aktören ämnar använda för utfodring av svin som väger högst 35 kg och av unga fjäderfän

- en utfodringsplan av vilken användningen av proteinfoder under den period för vilken undantag söks framgår.

Beviljande av undantag förutsätter att aktören för särskilt noggrann journal över utfodringen av djuren under tiden för undantaget. Undantaget beviljas för högst ett år.

Undantag som gäller exceptionella situationer

Landskapsregeringen kan för en begränsad tid och endast så länge det är nödvändigt, dock högst 12 månader, i bestämda områden tillåta att enskilda aktörer får:

- **använda konventionellt foder åt djuren.** Tillstånd kan beviljas, om foderskörden går förlorad eller produktionen begränsas särskilt på grund av exceptionella väderförhållanden, ett utbrott av en smittsam sjukdom, kontaminering av giftiga ämnen eller eldsvåda.
- **minska procentandelen (minst 60 %) grovfoder i torrsubstansen som ingår i dagsransonerna** förutsatt att djurens näringsbehov uppfylls i deras olika utvecklingsstadier. Tillstånd kan beviljas, om foderskörden går förlorad eller produktionen begränsas särskilt på grund av exceptionella väderförhållanden, ett utbrott av en smittsam sjukdom, kontaminering av giftiga ämnen eller eldsvåda.

Tillstånd ska sökas från Landskapsregeringen. Till ansökan ska fogas följande utredningar:

- En utredning om förlusten av skörd eller lager
- En kopia av den aktuella balansräkningen i lagerbokföringen
- En utfodringsplan som visar användningen av foder/utfodringen under den period för vilken undantag söks.

Beviljande av undantag förutsätter att situationen bekräftats av någon av Landskapets kontrollanter under aktuell period och att aktören för särskilt noggrann journal över utfodringen av djuren under tiden för undantaget. Utfodring av ekologiska djur med det konventionella foder som nämns i undantaget eller med en lägre procentandel grovfoder än vad som krävs under den tid undantaget är i kraft, bevarar den ekologiska statusen för de ekologiska djuren och produkterna från dem.

Tips

- **Den grundläggande principen är: ett ekologiskt djur utfodras alltid med ekologiskt foder.**
- För att ekokontrollen ska förlöpa snabbare ska du göra färdigt beräkningarna av användningen av foder i omställning och konventionella foder. Gör upp beräkningarna enligt grupp, till exempel för nötkreaturens del gör du beräkningar om kor som är i mjölkproduktion, kvigor, kor som är i sin, köttnöt, tjurar, kalvar, för fårens del om tackor, baggar och lamm, för getternas del om

hongetter, getabockar och killingar och för hönsens del om ungfåglar och värphöns.

- Foderransonen som ett ekologiskt djur äter under en dag kan i medeltal innehålla högst 25 % omställning 2-foder om omställning 2-foder köps in. **Om allt** omställning 2-foder har producerats på den egna gården kan det ekologiska djurets hela dagsranson bestå av omställning 2-foder.
- Exempel på de sammanlagda procentandelarna omställning 1- och omställning 2-foder:
 - 20 % eget omställning 1 (1 får inte köpas) och resten eget omställning 2
 - 20 % eget omställning 1 och 5 % köpt omställning 2
 - 20 % eget omställning 2 och 5 % omställning 2 (köpt + eget)
- Om möjligt ska du frysa in ekologisk råmjölk för kommande behov.
- Kom ihåg att bara råmjölk får överföras från en gård till en annan.
- Kan jag köpa ekologisk mjölk till kalvarna från affären?
Livsmedelsmjölk är mjölk som kan vara foder. Affärens ekologiska mjölk är pastöriserad och därför inte förenad med risk för djursjukdomar. Foder får skaffas bara från en registrerad foderföretagare vilket kan begränsa användningen av livsmedelsmjölk som foder, om affären inte har registrerat sig som [foderföretagare](#). Man kan ändå inte förutsätta att en affär registrerar sig som foderföretagare om den inte vill eller medvetet säljer mjölk som foder. Om en gård köper mjölk/surmjölk och använder den som foder, gör gården det på sitt eget ansvar. Användningen ska framgå av foderbokföringen.
- Användningen av konventionellt drickfoder är begränsad till nödsituationer. I detta fall måste användningen vara väl motiverad och specificerad. När användningen upphör inleds djurets omställning.
- När du skaffar ekologiskt foder ska du alltid komma ihåg att kontrollera följedokument och ekoförsäkran så att det foder du använder lämpar sig för ekologisk produktion. Som jordbrukare är du alltid ansvarig för att det foder som använts till djuren lämpar sig för ekologisk produktion.

7 Förebyggande av sjukdomar och veterinärmedicinska behandlingar

- Om ett djur insjuknar eller skadar sig ska det utan dröjsmål få adekvat vård, oavsett förebyggande åtgärder som vidtagits för att säkerställa djurets hälsa.
- För medicinering av djur får användas bara sådana läkemedelspreparat som är godkända för användning åt produktionsdjur i Finland. Endast läkemedelspreparat som ordinerats av veterinär får finnas på gården.
- Inom ekologisk produktion är karenstiden för alla animaliska livsmedel dubbelt så lång som den normala karenstiden **och minst 48 timmar**.
- Ett djur vars **produktiva livscykel överstiger ett år** (t ex. mjölkkor, dikor, tackor, hongetter, suggor, hästar, värphöns) kan behandlas med läkemedelspreparat tre gånger under 12 månader. Ett djur som behandlats fyra gånger under 12 månader anses vara konventionellt uppfött, och det måste ställas om.
- Ett djur vars **produktiva livscykel understiger ett år** (t ex. lamm, killingar, slaktsvin och slaktfjäderfä) kan behandlas med läkemedelspreparat bara en enda gång under sin livstid. Efter den andra behandlingsomgången anses djuret vara konventionellt uppfött och det måste ställas om.
- **Till läkemedelsbehandlingarna räknas inte** parasitbekämpning, vaccinationer eller medicinsk behandling i samband med obligatoriska sjukdomsbekämpningsprogram. Inte heller räknas användning av homeopatiska eller fytoterapeutiska preparat som läkemedelsbehandlingar.

7.1 Förebyggande av sjukdomar

Vid ekologisk animalieproduktion betonas betydelsen av förebyggandet av sjukdomar. Djurens välbefinnande och hälsa gynnas genom att:

- välja djurraser och djurstammar som lämpar sig för ekologisk produktion
- sköta djuren i överensstämmelse med djurarten
- använda högklassiga foder och en balanserad, lämplig foderstat för att förebygga att djuren drabbas av bristsjukdomar eller näringsbrist
- göra det möjligt för djuren att rastas regelbundet och gå på bete sommartid
- undvika alltför stor djurtäthet och de problem som detta orsakar för djurens hälsa

- erbjuda djuren ändamålsenliga djurstallar som hålls rena.

När djuret mår bra förbättras dess motståndskraft och naturliga immunförsvar. På så sätt kan man förebygga infektioner och motverka att djuren insjuknar. Man ska i mån av möjlighet säkerställa en så god hälsosituation som möjligt för alla ekologiskt producerade djur genom att utöver officiell sjukdomsfri status också beakta de sjukdomar som näringen bekämpar på frivillig väg.

7.1.1 Kompletteringsfoder, tillskottsfoder

Det är tillåtet att använda kompletteringsfoder som innehåller de verksamma ämnena **kalciumpropionat**, **kalciumklorid** och/eller **propylenglykol**, när en veterinär har gjort upp en lista för gården över produkter som är avsedda för behandling av kalvningsförlamning, betesförlamning och ketos och listan fogas till gårdens djurskötselplan.

Det är alltid aktören som ansvarar för att utfodringen av ekodjur uppfyller produktionsvillkoren. Veterinären kan ändå "råka" rekommendera eller ordinera för ekologiska idisslare också sådana kompletteringsfoder som inte är förenliga med anvisningarna och vars sammansättning inte motsvarar ekologistiftningen. Av processtekniska skäl får kompletteringsfoder innehålla xantangummi (pastor) eller cellulosafibrer (som i bolusar). Kompletteringsfoder får också innehålla konventionellt producerad melass och vatten. Kompletteringsfoder som ges till ekologiska djur får dock inte innehålla till exempel B- eller C-vitamin och konventionellt socker, glycerol eller kol – inte ens genom att anteckna det som en "behandlingsgång" av veterinär. Informera veterinären att djuren är ekologiska och att urvalet av kompletteringsfoder är mer begränsat.

Selen

Det är konstaterat i studier att det är låga selenhalter i den finländska jordmånen och enligt ekoförordningen ska animalieproduktionen vara platsanpassad. Vidare bör en hög djurskyddsnivå hållas, djurens immunförsvar stärkas, näringsbehoven tillfredsställas och sjukdom förebyggas. Utifrån detta bedömer Ålands Landskapsregering att **användning av selentillskott**, vars innehåll är förenligt med ekoförordningens bilagor, är önskvärt inom ekologisk produktion. Vill tillskott inte ges, kan en jord-/foderanalys som påvisar tillräckligt med selen motivera. Om ett selenpreparat injiceras bör det antecknas som en behandling.

Järntillskott för grisar

För ekogrisar tillåts användning av preparat (till exempel pasta) som innehåller *järnfumarat* som aktiv substans. I övrigt ska detta foders sammansättning motsvara ekoförordningens krav. Xantangummi, melass och vatten är okej. Kom ihåg att beskriva i djurskötselplanen hur tillförseln av järn tryggas för smågrisarna. Om ett järnpreparat injiceras bör det antecknas som en behandling.

7.1.2 Förebygg att få in parasiter och sjukdomar in i besättningen med nya djur.

Vid inköp av djur är det bra att ta reda på om djuren varit på bete och hur den säljande besättningens hälsomässiga bakgrund ser ut. Har de behandlat djuren? Hur ofta har de tagit parasitprov? Slaktanmärkningar? Risken finns att gårdens befintliga djur kan bli smittade, eller de inköpta. Vid behov kan de inköpta djuren isoleras medan provtagning görs, icke ekologiska avelsdjur som köpts in får isoleras inomhus (anteckna i sådana fall tiderna för detta!). Att förebygga parasiter och sjukdom är mycket viktigt i ekologisk djurhållning och planen för detta bör finnas beskriven i djurskötselplanen.

7.2 Tillvägagångssätt när ett djur insjuknar

Om ett djur trots alla förebyggande åtgärder insjuknar eller skadar sig, måste det utan dröjsmål få adekvat vård. Behandlingen av sjukdomarna måste inledas genast så att djuret slipper lida. Veterinärmedicinska läkemedel kan användas vid behov under strikta och väl motiverade förutsättningar på veterinärens ansvar.

Husdjur får inte hållas bundna eller isolerade. Vid behov måste djuret ändå isoleras i ett utrymme som lämpar sig för behandling av djur. Djurets välbefinnande och förhållanden måste kontrolleras tillräckligt ofta. Ett enskilt djur kan hållas uppbundet eller isolerat under en begränsad tid till den del det är motiverat av veterinärmedicinska skäl. När husdjur behandlas separat av veterinärmedicinska skäl, måste de hållas i utrymmen som har helt golv och halmströ eller annat lämpligt strö. När en kalv behandlas individuellt av veterinärmedicinska skäl måste den hållas i utrymmen med helt golv och halmströ. Djuren ska lätt kunna vända sig runt och lägga sig ner helt och hållet utan svårighet.

7.3 Användning av veterinärmedicinska läkemedel

Inom ekologisk animalieproduktion ska följande regler följas i fråga om användningen av veterinärmedicinska läkemedel:

- För medicinering av djur får användas bara sådana läkemedelspreparat som är godkända för användning åt produktionsdjur i Finland.
- En veterinär kan för behandling av sjukdom hos ett produktionsdjur använda ett homeopatiskt eller antroposofiskt preparat vars halt av läkemedelssubstanser är mindre än 1/10 000 (D4).
- Det är förbjudet att använda veterinärmedicinska läkemedel i förebyggande syfte, inklusive antibiotika, utom när det gäller fytoterapiprodukter och homeopatiska produkter (om preparatet har registrerats i Finland). Behandlingar som har ordinerats av veterinär betraktas inte som förebyggande användning av läkemedelspreparat.

- På gården får finnas endast sådana läkemedelspreparat som har ordinerats av veterinär. Till exempel parasitläkemedel ska ha ordinerats av veterinär.
- Det är förbjudet att använda ämnen som är avsedda att stimulera tillväxt och produktion (också antibiotika, koccidiostatika och andra tillväxtfrämjande preparat), hormoner och motsvarande ämnen för reglering av fortplantningen (t ex. inledande eller synkronisering av brunster) eller för andra ändamål. Användning av hormoner till enskilda djur som veterinärbehandling är dock tillåten.
- Sådana veterinärmedicinska behandlingar och behandlingar av byggnader, anordningar eller redskap som den nationella eller EU-lagstiftningen föreskriver som obligatoriska är tillåtna för skydd av människors och djurs hälsa.
- Vaccinationer är tillåtna (immunologiska veterinärmedicinska läkemedel).
- Efter den sista behandlingsgången måste man iaktta den karenstid som angetts för läkemedelspreparatet i dess försäljningstillstånd eller som föreskrivits av veterinären, innan produkter från det berörda djuret får överlåtas som livsmedel. **Inom ekologisk produktion är karenstiden för alla animaliska livsmedel dubbelt så lång som den normala karenstiden och minst 48 timmar.**

7.4 Begränsningar för användningen av veterinärmedicinska läkemedel

Ett djur vars produktiva livscykel överstiger ett år (t.ex. mjölkkor, dikor, tackor, getter, suggor, hästar, värphöns), kan behandlas med läkemedelspreparat tre gånger under 12 månader. Om det blir nödvändigt att behandla djuret med läkemedelspreparat fyra gånger under 12 månader, kan djuret inte längre anses lämpa sig för ekoproduktion. Ett djur som behandlats fyra gånger under 12 månader anses vara konventionellt uppfött, och det måste ställas om igen.

Ett djur vars produktiva livscykel understiger ett år (t.ex. lamm, killingar, slaktsvin och slaktfjäderfä) kan behandlas med läkemedelspreparat en enda gång under sin livstid. Efter den andra behandlingsomgången måste djuret ställas om på nytt.

Omställningstiderna framgår av punkt 4.2 i produktionsvillkoren. Under omställningen betraktas djuret som konventionellt uppfött.

Som en behandlingsgång betraktas alla läkemedelsbehandlingar som getts för ett och samma sjukdomsfall, förutsatt att det gäller behandling av samma sjukdom. Granskningsperioden sträcker sig 12 månader bakåt från den sista behandlingen. Den veterinär som behandlar djuret bedömer vilka behandlingar i samband med sjukdomsfallet som kan anses höra till samma behandlingsgång.

När man räknar behandlingsgångerna **räknas inte parasitbekämpning, vacciner eller läkemedelsbehandlingar som ingår i obligatoriska program för utrotning av sjukdomar i de ovan nämnda läkemedelsbehandlingarna**. Då man räknar behandlingsgångerna räknas inte heller användning av homeopatiska och fytoterapeutiska preparat in i läkemedelsbehandlingarna, men som läkemedel måste användningen av dem föras in i läkemedelsbokföringen.

7.5 Bokföring över medicinering av djur

Av läkemedelsbokföringen ska framgå:

- den säkra platsen för förvaring av läkemedel
- de läkemedel som köpts till gården på ordination av veterinär
- läkemedel som använts åt djuren:
 - djur/djurgrupp,
 - sjukdom,
 - behandlingsdatum,
 - behandlingstid,
 - behandlingsgång,
 - läkemedelspreparat eller läkemedelssubstans,
 - läkemedlets indikation och dosering,
 - veterinärrecept,
 - en skriftlig utredning om överlåtelse av läkemedlet,
 - kvitton på receptfria läkemedel och
 - karenstiden för ekologisk produktion.

Läkemedelsbokföringen ska gå att verifiera på gården vid kontrolltidpunkten. De behandlade djuren eller djurgrupperna ska tydligt kunna identifieras under karenstiden.

Tips

- Försäkra dig alltid noga om huruvida det preparat du använt är: **läkemedel, foderråvara eller kompletteringsfoder**. De läkemedel som i Finland är godkända för produktionsdjur hittar du här: <https://www.ruokavirasto.fi/sv/odlare/djurhallning/medicinering-av-djur/lagstiftning-om-medicinsk-behandling-av-djur/forteckningar-over-lakemedel/>. För in läkemedlen i läkemedelsbokföringen, fodret och kompletteringsfodret i foderbokföringen. **Kompletteringsfoder som används till ekologiska djur ska alltid ha en sammansättning som uppfyller kraven i ekolagstiftningen.**
- Kom ihåg att alla läkemedel som ges i form av injektioner inte är vacciner, men ett vaccin är alltid ett läkemedel.
- För att ett medicinerat djur alltid ska gå att identifiera ska du planera ett bra och hållbart sätt att märka djuren.

- Om du har ingått ett hälsovårdsavtal ska du anteckna det i avsnittet för djurskötselplan i ekoplanen. Om du börjar använda läkemedel som överlåtits till gården i reserv, ska du göra en anmälan till den vårdande veterinären. Anmälan kan göras till exempel med e-post eller per telefon, förutsatt att det blir en notering om anmälan i läkemedelsbokföringen.
- Om karenstiden för ett läkemedel inom konventionell produktion är 0 timmar, är den minst 48 timmar inom ekologisk produktion.
- Anteckningen om behandlingsgång hör samman med användningen av läkemedel (frånsett parasitbekämpning, vacciner och läkemedelsbehandlingar som ingår i obligatoriska program för utrotning av sjukdomar), aldrig med användningen av kompletteringsfoder. I läkemedelsbehandlingarna räknas inte heller in användningen av homeopatiska och fytoterapeutiska preparat, men som läkemedel måste användningen av dem föras in i läkemedelsbokföringen. Klövvård leder inte till en anteckning om behandlingsgång, utom om det används något läkemedel i samband med behandlingen.
- Djurets produktionslivscykel är tiden från födelse till död.

8 Praxis i samband med djurskötseln

- Inom ekologisk animalieproduktion ska man alltid följa djurskyddslagstiftningen, om inte dessa anvisningar innehåller strängare krav.
- Man måste undvika att åsamka djuren något som helst lidande, smärta och plåga under hela deras livstid, också vid slakttillfället.
- Inseminering är tillåten, men andra former av konstgjord befruktning såsom embryotransplantation och kloning är förbjudna.
- Det är förbjudet att föda upp kalvar som är äldre än en vecka i ensamboxar.
- Suggor ska hållas i grupp, utom i slutet av dräktighetstiden och under digivningen.
- Vid uppfödning av fjäderfä bör man prioritera långsamt växande raser eller linjer som är anpassade till uppfödning utomhus.

8.1 Fortplantningsmetoder

Valet av djurras till ekologisk produktion ska vara lämpligt i förhållande till principerna för ekologisk produktion, säkerställa en hög djurvälstånd och bidra till att förebygga lidande och till att förhindra att djur behöver stympas.

Naturliga metoder används för fortplantning av ekologiskt uppfödda djur. Fortplantning får inte sättas i gång eller hindras genom behandling med hormoner eller andra ämnen med liknande effekt, såvida det inte är fråga om en form av veterinärmedicinsk behandling av ett enskilt djur. Inseminering är tillåten, men andra former av konstgjord befruktning (såsom embryotransplantation och kloning) är förbjudna.

Vid inseminering inom ekologisk animalieproduktion är det tillåtet att använda könssorterad sperma och/eller sperma från tjurar från embryotransplantation. Det är också så att ett konventionellt avelsdjur som skaffas till ekologisk produktion kan vara ett resultat av embryotransplantation eller dräktigt till följd av embryotransplantation.

8.2 Ingrepp som utförs på djur

Inom ekologisk animalieproduktion ska man alltid följa djurskyddsbestämmelserna, om inte dessa anvisningar innehåller strängare krav. De förhållanden under vilka djuren hålls, skötselrutinerna och valet av lämpliga raser bidrar till att minska eller helt eliminera ingrepp som är smärtsamma för djuren.

Tillåtna ingrepp är:

- perforation, klippning och tatuering av öronen hos svin, nötkreatur, får, getter och andra produktionsdjur samt applicering av öronmärke och injicering av mikrochip på djuren och märkning av ovan nämnda

- djur på något annat sätt, när åtgärden utförs av en kompetent person och orsakar kortvarig och lindrig smärta.
- tatuering av hästar när åtgärden utförs av en veterinär eller under tillsyn av en sådan, injicering av mikrochip på hästar när åtgärden utförs av en kompetent person samt frysmärkning av hästar när åtgärden utförs av en kompetent person.
 - fysisk kastrering är tillåten för att bevara produkternas kvalitet och traditionella produktionsmetoder. **Kastrering av grisar** som är yngre än en vecka får utföras genom en öppen kirurgisk metod, utan att vävnader slits sönder, när åtgärden vidtas av en kompetent person. Minimikravet för kastrering av grisar inom ekoproduktionen är adekvat anestesi och/eller smärtlindring vars genomförande bedöms av en veterinär. **Kastrering av får som är yngre än sex veckor gamla** får utföras med *Burdizzotång* när åtgärden vidtas av en kompetent person. Minimikravet för kastrering av lamm inom ekoproduktionen är adekvat anestesi och/eller smärtlindring vars genomförande bedöms av en veterinär.

Följande ingrepp är tillåtna **endast om de utförs av en veterinär** med användning av adekvat anestesi och smärtlindring:

- avhorning av nötkreatur, får och getter genom kirurgi samt förstöring av hornanlaget hos nötkreatur (**tillståndspliktigt ingrepp**). Förstöring av hornanlaget hos kalvar som är yngre än fyra veckor är tillåten endast genom kall- eller varmbränning. Förstöring av hornanlaget hos kalvar som är äldre än fyra veckor är tillåten genom kall- eller varmbränning eller genom kirurgi. Avhorning och förstörande av hornanlag tillåts endast i enskilda fall, om det förbättrar djurens hälsa, välbefinnande eller hygien eller när personalens säkerhet annars skulle äventyras. Landskapsregeringen kan utfärda ett aktörspecifikt tillstånd för ingreppet endast om aktören har gett adekvata motiveringar för att ingreppet är nödvändigt. Aktören ska föra en förteckning över de djur vars horn och/eller hornanlag har avlägsnats enligt tillståndet. Förteckningen över djur, motiveringarna för ingreppet och nödvändigheten kontrolleras i samband med den årliga produktionskontrollen.
- kastrering av getter, hästar och nötkreatur, av smågrisar som är äldre än en vecka och av får som är äldre än 6 veckor.

Med en kompetent person avses en person som har tillräckliga kunskaper i den teknik som används för att utföra ingreppet och tillräcklig skicklighet i att utföra ingreppet. De redskap och anordningar som används vid ingrepp på djur ska vara lämpliga för ändamålet, rena och funktionsdugliga.

Anteckningar om utförda ingrepp ska göras i bokföringen över antingen djur eller medicinsk behandling, beroende på ingreppets natur.

8.3 Andra krav

Suggor ska hållas i grupp, utom under de sista stadierna av dräktigheten (den sista veckan) och under digivningstiden, då suggor ska kunna röra sig fritt i sina boxar och endast får fixeras korta stunder. Suggor ska några dagar före den beräknade grisningen ges tillräckligt mycket halm eller annat lämpligt naturligt material för att kunna bygga bo.

Inom ekologisk animalieproduktion är det **förbjudet att:**

- Använda burar, lådor och flatdeck-burar för att föda upp djur.
- Föda upp djur under sådana förhållanden eller på en sådan diet som kan främja uppkomsten av anemi.
- Produktionsmetoder ska alltid respektera de normala näringsbehoven för varje art och djurens välbefinnande under alla skeden av uppfödningprocessen. Tvångsmatning är förbjuden.
- Föda upp kalvar som är äldre än en vecka i ensamboxar. Enskilda djur kan ändå inhysas i ensambox under en begränsad period om detta är befogat av veterinärmedicinska skäl. När en kalv får individuell veterinärbehandling ska den hållas i utrymmen som har ett helt golv och ströbädd. Kalven ska enkelt kunna vända sig och bekvämt ligga ner i hela sin längd.
- Plocka levande fjäderfän.
- Djuren ska ges ekologiskt foder eller omställningsfoder som uppfyller deras näringsbehov under de olika utvecklingsstadierna. Restriktiv utfodring får inte förekomma inom animalieproduktionen såvida det inte är motiverat av veterinärmedicinska skäl.
- Diande djur ska helst utfodras med modersmjölk under en bestämd minimiperiod. Se mer under punkt 6.4

8.4 Lägsta slaktålder för fjäderfä

Långsamt växande raser eller linjer som från första början ingår i ekologisk produktion har ingen lägsta slaktålder.

För att förhindra användning av intensiva uppfödningmetoder ska fjäderfän antingen födas upp tills de når en lägsta ålder eller komma från långsamt växande fjäderfälinjer eller fjäderfäraser som är anpassade för utomhusuppfödning. Som långsamt växande djurmaterial kan betraktas kycklinglinjer vars genomsnittliga dygnstillväxt är högst 35 g/dygn. För kalkoner kan raser eller linjer vars genomsnittliga dygnstillväxt är högst 90 g/dygn betraktas som långsamt växande. Om de långsamt växande fåglarna kommer från konventionell produktion måste de vara yngre än 3 dygn. För fåglarna gäller då en 10 veckor lång djurartsspecifik omlägningsperiod. Den kortaste uppfödningstiden på en ekologisk gård före slakt är då 70 dygn.

Om aktören inte använder långsamt växande fjäderfälinjer måste följande lägsta slaktåldrar tillämpas vid uppfödningen:

- 81 dygn för kycklingar
- 150 dagar för kapuner,
- 49 dagar för pekingankor*,
- 70 dagar för honor av myskänder,
- 84 dagar för hanar av myskänder,
- 92 dagar för mulardänder,
- 94 dagar för pärlhöns,
- 100 dagar för honor av kalkon
- 140 dagar för hannar av kalkon och stekgäss.

*Obs! Pekingankor som var yngre än tre dygn vid ankomsten till gården, 7 veckor.

8.5 Transport och slakt

Vid transport av djur ska man följa djurskyddsbestämmelserna (lag om transport av djur 1429/2006 och rådets förordning (EG) 1/2005 om skydd av djur under transport och därmed sammanhängande förfaranden och om ändring av direktiven 64/432/EEG och 93/119/EG och förordning (EG) nr 1255/97).

Djuren ska helst transporteras en så kort tid som möjligt. Lastning och lossning av djur ska genomföras utan användning av någon form av elektrisk eller annan smärtsam stimulans för att tvinga djuren. Det är förbjudet att använda allopatiska lugnande medel före eller under transporten. Allt lidande och all smärta och plåga ska undvikas och minimeras under djurens hela liv, inklusive vid tidpunkten för slakt.

Vid transport av levande djur ska man förhindra att djuren sammanblandas med konventionellt uppfödda djur. Djuren ska märkas individuellt eller transporteras som enhetliga partier i separata avdelningar av ett fordon, och då ska transporten antecknas i handlingarna.

8.6 Identifiering av animaliska produkter

Djuren på en gård ska kunna identifieras individuellt eller per omgång. Djuren på gården ska motsvara de djurantal som uppgetts i bokföringen.

Om köparen så kräver ska produkten alltid åtföljas av en ekoförsäkran om att produkten är ekologisk. Försäkran ska vara undertecknad av den som överlåter produkten. Försäkran ska ges alltid när ekologiska djur skickas till slakt som ekologiskt producerade. Av försäkran ska följande uppgifter om djuret framgå:

- nötkreatur: EU-signumet för var och en individ
- svin: gårdens tatueringsnummer och antalet djur
- får och getter: EU-signumet för var och en individ.

Tips:

- Certifikatet anger att aktören hör till eko kontrollen, med hjälp av ekoförsäkran/följedokumentet säkerställs att ett enskilt djur/djurparti är ekologiskt.
- I djurskötselplan ska du föra in alla ingrepp eller ändringar i ingreppen som är förenliga med villkoren för ekoproduktion och som utförs på djuren. Försäkra dig på samma gång att ingreppet är tillåtet inom ekologisk produktion.

9 Djurstallar

- Fönsterytan eller ytan av något annat ljusgenomsläppligt material i väggarna och/eller taket ska utgöra minst 5 % av djurstallets golvyta.
- Av den golvyta som djuren kan använda ska andelen helt golv utgöra minst $\frac{1}{2}$ av de fastställda minimikraven i djurstallar för nötkreatur, svin, får och getter och minst $\frac{1}{3}$ av de fastställda minimikraven i fjäderfähus.
- Det är förbjudet att hålla djuren uppbundna och att hålla djuren i boxar där de inte kan vända sig.
- Ett födande djur får inte hållas uppbundet.
- Grisningsboxar får inte användas.

9.1 Förhållandena på djurhållningsplatsen och djurens skötsel

Djurhållningsplatsen ska vara rymlig, ljus, ren, säker och ge djuren tillräckligt skydd. Djurtätheten i byggnader ska tillgodose djurens bekvämlighet, välbefinnande och artspecifika behov, vilka i synnerhet beror på djurens art, ras och ålder. Hänsyn ska också tas till djurens beteendemässiga behov, som i synnerhet beror på gruppens storlek och djurens kön.

Djurtätheten ska säkerställa djurens välbefinnande, genom att de får tillräckligt med utrymme för att stå naturligt, röra sig, lätt kunna lägga sig ned, vända sig, utföra kroppsvårdande beteende, inta alla naturliga ställningar och göra alla naturliga rörelser som att sträcka på sig och flaxa med vingarna. Alla djur ska kunna ligga ner samtidigt.

Djur får inte lämnas utan skötsel eller överges. Alla djur måste få lämplig föda och dryck och de måste enkelt komma åt utfodrings- och vattningsplatserna. Djurens välbefinnande och förhållanden måste kontrolleras tillräckligt ofta.

Byggnader avsedda för djur är inte obligatoriska i områden med sådana klimatförhållanden att djuren kan vistas utomhus. I dessa fall ska djuren ha tillgång till skydd eller skuggade områden, där de kan söka skydd mot väder och vind.

- Djurskyddsförordning (1998:96) 21§, mom. 5: "Bara sådana djur som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas ute året om under förutsättning av de yttre förhållandena, som terräng och markbeskaffenhet, är lämpliga för djurslaget och rasen. Djur som hålls ute året om skall ha tillgång till ligghall, hydda eller motsvarande, som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats som inte får frysa till och som är så stor att alla djur kan ligga ner samtidigt."

Rastgårdar utomhus kan vara delvis täckta, de kan täckas bara delvis, högst 75 % av ytan. Väggarna för rastgårdar och rasthagar utomhus ska vara öppna så att endast bärande konstruktioner, nödvändiga djurstängsel och eventuella fågel- eller vindnät är tillåtna. Djurstall med tre väggar uppfyller inte kravet på rastgård eller rasthage utomhus, utan de

betraktas som inomhusutrymmen. Ålands Landskapsregerings tolkning är ett stall med tre väggar ihop med rasthage som djuren har tillgång som motsvarar minst 25% av ytan kan räknas som rastgård, minimum arealkraven i detta fall skall då räknas på inomhusareal.

- **Veranda (definition 28)** är en extra oisolerad takförsedd del som finns utanför fjäderfästallet och vars långsida vanligen har ett tråd- eller nätstängsel och där det finns naturligt ljus och vid behov artificiellt ljus samt strö.
- Verandor betraktas inte som rastgårdar utomhus.

Det är inte tillåtet att föda upp ekologiska djur i en fälla med mycket våt eller sank mark.

Byggnadens isolering, uppvärmning och ventilation ska säkerställa att luftcirkulationen, halten av damm, temperaturen, den relativa luftfuktigheten och gaskoncentrationen hålls inom gränser som säkerställer djurens välbefinnande. Byggnaden ska ha god naturlig ventilation och medge stort dagsljusinsläpp.

Undantag som gäller exceptionella omständigheter

Landskapsregeringen kan för en begränsad tid och endast så länge som det är nödvändigt, högst 12 månader, tillåta aktören att:

- **avvika från den djurtäthet i byggnader som fastställts för ekologiskt producerade djur samt från minimiytan i djurstallar inomhus och utomhus.** Tillstånd kan beviljas om naturhändelser såsom översvämningar, jordbävningar, stormar eller eldsvådor förstör de byggnader på gården eller produktionsenheten som djuren använder.

Tillstånd ska sökas från Landskapsregeringen. Till ansökan ska fogas följande utredningar:

- en utredning om förlust eller förstörelse av byggnader
- en kopia av den aktuella planritningen för byggnaden inklusive uppgifter om yta och djurantal före och efter den förödelse som drabbat djurstallen.

För att undantag ska beviljas krävs det att en av Landskapets kontrollanter bekräftat situationen samt att aktören för särskilt noggrann journal över djurtätheten i produktionslokaliteterna under tiden för undantaget. Ekologiska djur och produkter från dem bevarar sin ekologiska status, när den i ett positivt undantag nämnda byggnaden eller djurtätheten används för de ekologiska djuren under den tiden undantaget är i kraft.

9.2 Allmänna krav för alla djurbyggnader

9.2.1 Minimikrav för utrymme inomhus och utomhus (m² /djur)

Minimiytorna för utrymmen för inomhusuppfödning och för rastgårdar utomhus framgår av [Tabellerna 1 - 13](#).

Inom ekologisk produktion beräknas djurens tillgängliga area på följande sätt:

- **För nötkreatur:** med djurens faktiska tillgängliga area avser man den yta där djuren kan stå och röra sig fritt. Sådana ställen där foder- och drickanordningar eller andra konstruktioner hindrar djuren från att stå, gå eller röra sig, räknas inte in när man beräknar den minsta tillgängliga area inomhus som krävs [i Tabell 1](#).
- **Får och getter:** golvytan för en djurhållningsplats där får och getter hålls i grupp, fränsett utfodringshäckens yta, måste vara förenlig med [Tabellerna 2 och 3](#).
- **Svin:** med svinens faktiska tillgängliga area inomhus avses ett utrymme uppgett med inre mått, inklusive dricksanordningar men exklusive foderanordningar, där svinen inte ryms att ligga ned, [Tabell 4](#).
- **Höns och unghöns:** med tillgänglig area avses en area som är minst 30 centimeter bred och har en lutning om högst 14 procent med minst 45 centimeter fri höjd och till vilken reden inte räknas [Tabellerna 5 - 7](#).
- **Broilrar:** med tillgänglig area avses ett strötäckt område som alltid är tillgängligt för broilrarna och som är tillräckligt stort för en broiler att vistas i, [Tabellerna 8 och 9](#). Man kan i den tillgängliga arean räkna in området under linjer för foder- och vattennipplar, om broilern ryms att gå under dessa linjer och lägga sig ner under fodertrågen i slutskedet av uppfödningen.

Kraven på utrymmen utomhus som anges [i tabellerna 1-13](#) gäller sådana rasthagar utomhus dit djuren har fritt tillträde från utrymmena inomhus.

När man bygger och underhåller rastgårdar och rasthagar för djur ska miljöbelastningen och djurens välbefinnande beaktas. Djurtätheterna ska vara tillräckligt låga så att marken inte trampas till och växtligheten slits för mycket. Behovet att skydda yt- och grundvatten måste också beaktas tillräckligt i samband med placering och skötsel av rastgårdar för husdjur.

9.2.2 Fönsteryta

Europaparlamentets och rådets förordning 2018/848 slår fast att "Byggnaden ska ha god naturlig ventilation och medge mycket dagsljusinsläpp". Dagsljusinsläpp behöver inte ske enbart via fönster. För att en byggnad med fönster eller ljusinsläpp placerade längs väggarna ska anses medge mycket dagsljusinsläpp rekommenderas att ytan för dagsljusinsläpp motsvarar cirka 5 procent av golvytan. Sker ljusinsläpp via taket och ger en jämn spridning av dagsljus i byggnaden kan en lägre procentandel accepteras.

I fjäderfähus med flervåningssystem ska fönster och ljusinsläpp placeras så att det säkerställer en jämn fördelning av mycket dagsljus i byggnaden. Om flervåningssystemets konstruktioner förhindrar insläpp av mycket dagsljus i byggnaden, måste ytan för dagsljusinsläpp utökas.

9.2.3 Andelen helt golv av golvytan

Av den golvyta (inte spalt- eller gallergolv) som djuren de facto förfogar över ska andelen helt golv utgöra:

- **minst 1/2** av minimiytan i inomhusdjurstallar för nötkreatur, svin, får och getter ska till konstruktionen vara helt golv
- **minst 1/3** av golvytan i fjäderfähus ska till konstruktionen vara helt golv och det ska vara täckt av strö i likhet med halm, träspån, sand eller torv.

9.3 Krav på djurstallar för nötkreatur, svin, får, getter och hästar

Djurstallar

Djurstallar ska ha släta men inte hala golv. Alla djurstallar ska ha en bekväm, ren och torr ligg- och viloplatz som är tillräckligt stor och som ska bestå av helt golv utan spalt. Rymliga, fasta och torra bäddar av strö ska finnas på viloplatsen och på den ska alla djur ha rum att ligga ner samtidigt. Ströet ska bestå av halm eller annat lämpligt naturligt naturmaterial. Ströet får förbättras och berikas med de mineralprodukter som enligt artikel 24 i grundförordningen är tillåtna som gödselmedel eller jordförbättringsmedel i ekologisk produktion (se anvisningen för ekologisk växtproduktion).

Ekologiskt producerat naturmaterial ska i första hand ska användas som strö för ekologiskt uppfödda djur. Om det inte finns ekologiskt producerat naturmaterial att tillgå, kan som strö för ekologiska djur användas t.ex. torv, sand, halm av konventionell spannmål, konventionellt producerad rörflen, biprodukter från sågindustrin och halm som uppkommer vid tröskning av konventionellt höfrö. Om du behöver införskaffa konventionell halm får halmen inte vara behandlad med glyfosat. Dvs det behövs ett intyg från den konventionella jordbrukaren att grödan inte besprutats med det ämnet, eller att det står glyfosatfri halm på fakturan. Glyfosat är ett ämne som visat sig kunna hittas i slutprodukten, vilket inte är lämpligt för ekoprodukter.

I djurstallar för svin ska det alltid finnas en bädd av halm eller annat lämpligt material som är stor nog att alla svin i en fålla kan ligga ner samtidigt på det mest utrymmeskrävande sättet.

Uppbindning av djur

Huvudregeln är att det är förbjudet att hålla djur uppbundna med bindslen och att hålla djur i burar där de inte kan vända sig. Ett födande djur får inte hållas uppbundet. Grisningsboxar får inte användas.

Undantag som gäller uppbinding

a. **Enskilda djur**

Enskilda djur får hållas uppbundna eller isolerade under en begränsad period och i den utsträckning det är motiverat av veterinärmedicinska skäl. Det är endast tillåtet att isolera djuren under en begränsad tid, när personalens säkerhet äventyras eller av djurvälståndsskäl. De nämnda undantagen ska beskrivas i ekoplanens djurskötselplan. En kalv får bindas upp bara för utfodring eller någon annan skötselåtgärd. Kalven får vara uppbunden högst en timme i sträck.

b. **Uppbinding av nötkreatur på gårdar med båsladugård**

Undantag kan beviljas för uppbinding av över sex månader gamla kvigor, kor och avelstjuror som föds upp för mjölkproduktion och/eller dikoproduktion. Tillstånd kan inte beviljas för nötkreatur som används för köttproduktion. En gård får ansöka hos Landskapsregeringen om undantag att hålla nötkreatur uppbundna. Tillstånd kan beviljas om gården håller högst 50 nötkreatur (med undantag för ungdjur, ungdjur är nötkreatur som är yngre än sex månader).

På sommaren måste djuren komma ut på bete dagligen. Vintertid måste djuren komma ut minst två gånger per vecka (i en rasthage eller en rastgård). Uppbundna djur ska ha bås som är så långa och breda att nötkreaturen kan stå och ligga ner på ett jämnt underlag. Den främre delen av båset för en ko, kvinga eller tjur som hålls uppbunden måste ha helt golv.

Om verksamheten inte längre uppfyller grunderna för beviljande av tillstånd eller de krav som bestämts med stöd av förordningen, annulleras det beviljade tillståndet.

9.4 Krav på djurstallar för fjäderfä

Huvudregler

Det är förbjudet att föda upp fjäderfä i burar.

Den dagliga ljusperioden för fjäderfä får kompletteras med artificiellt ljus för att ge högst 16 timmar ljus per dag, med en sammanhängande nattvila utan artificiellt ljus på minst åtta timmar.

Det totala användbara utrymmet i byggnader för slaktfjäderfä får inte överstiga **1 600 m²** i någon produktionsenhet.

Högst **3 000 värphöns** får hållas i en och samma avdelning av ett fjäderfähus. I byggnader avsedda för värphöns ska en tillräckligt stor del av den golvyta som är tillgänglig för hönsen vara tillgänglig för uppsamling av hönsspillningen.

Om fjäderfän hålls inomhus till exempel på grund av ett långvarigt snötäcke, torra väderförhållanden, restriktioner eller skyldigheter som införts på grundval av unionslagstiftningen ska de ha ständig tillgång till tillräckliga mängder grovfoder och passande material så att deras beteendemässiga behov tillgodoses.

Byggnaderna ska tömmas efter varje uppfött parti av fjäderfä. Under denna tid ska byggnaderna och anordningarna rengöras och desinficeras.

Egenskaper och tekniska krav för fjäderfähus

1. Fjäderfähusen ska byggas så att alla fåglar enkelt har tillgång till utomhusrastgårdar:

- a. fjäderfähusets yttre avgränsning ska ha **in- och utgångshål** (nedan utgångshål) som ger direkt tillgång till utomhusrastgårdar,
- b. varje utgångshål ska vara av lämplig storlek för fåglarna. Tilläggskrav för golvhönshus för minst 350 värphöns. Om hönsen har möjlighet till utevistelse, ska det finnas flera öppningar som ska vara minst 35 centimeter höga och 40 centimeter breda. Öppningarna ska placeras utefter hela byggnadens längd,
- c. fåglarna ska kunna komma åt utgångshålen utan hinder,
- d. utgångshålen vid fjäderfähusets yttre avgränsning ska ha en sammanlagd längd på **minst 4 m per 100 m² av den tillgängliga arean av fjäderfähusets minsta utrymme inomhus**,
- e. om utgångshålen är upphöjda ska en ramp tillhandahållas.

2. För fjäderfähus med veranda:

- a. den yttre avgränsningen från såväl inomhusutrymmet till verandan som från verandan till utomhusrastgården ska ha utgångshål som ger lätt tillgång till verandan respektive utomhusrastgården.
- b. utgångshålen från inomhusutrymmet till verandan ska ha en sammanlagd längd på **minst 2 m per 100 m² av den tillgängliga arean av fjäderfähusets minsta utrymme inomhus**, och utgångshålen från verandan till utomhusrastgården ska ha en sammanlagd längd på **minst 4 m per 100 m² av den tillgängliga arean av fjäderfähusets minsta utrymme inomhus. Se övergångsbestämmelse 9.6.2**
- c. verandans tillgängliga area **beaktas inte vid beräkningen av djurtätheten och det minsta utrymmet inomhus och utomhus i**

Tabellerna 5-13. En utomhustillbyggnad med tak till en byggnad som är avsedd för fjäderfä och **som är isolerad på ett sådant sätt att den inte har utomhusklimat** får dock tas med i beräkningen av djurtätheten och det minsta utrymmet inomhus enligt **Tabellerna 5-13**, om följande villkor är uppfyllda:

- **den är tillgänglig för fjäderfäna 24 timmar om dygnet,**
- den uppfyller förordningens krav på luftcirkulation, halt av damm, temperatur, relativ luftfuktighet, naturlig ventilation och dagsljusinsläpp som säkerställer djurens välbefinnande.
- den uppfyller samma krav på utgångshål som i punkterna a och b,

Se övergångsbestämmelse 9.6.3

- d. verandans tillgängliga area räknas inte in i det totala användbara utrymmet i fjäderfähus för slaktfjäderfä, 1 600 m² i en produktionsenhet.

3. För fjäderfähus som är indelade i skilda **avdelningar** för att inhysa flera flockar:

- a. avdelningarna ska säkerställa att kontakt med andra flockar begränsas och att fåglar från olika flockar inte kan blandas i fjäderfähuset,
- b. de största flockstorlekarna i en enskild avdelning i ett fjäderfähus:
 - 3 000 föräldradjur av arten *Gallus gallus*;
 - 10 000 unghöns;
 - 4 800 slaktfjäderfän av arten *Gallus gallus*;
 - 2 500 kapuner;
 - 4 000 poularder;
 - 2 500 kalkoner;
 - 2 500 gäss;
 - 3 200 pekingankor av hankön eller 4 000 pekingankor av honkön;
 - 3 200 myskankor av hankön eller 4 000 myskankor av honkön;
 - 3 200 mulardankor av hankön eller 4 000 mulardankor av honkön;
 - 5 200 pärlhöns.
- c. **avdelningarna ska åtskiljas av täta skiljeväggar för andra slaktfjäderfän än av arten *Gallus gallus*.** Avsikten med sådana täta skiljeväggar är att säkerställa fullständig fysisk åtskillnad från golv till tak i varje avdelning i fjäderfähuset. Livsmedelsverkets tolkning är att varje avdelning ska ha egen fristående ventilation. Avdelningarna kan ha gemensam utrustning för utfodring och utgödsling. **Se övergångsbestämmelse 9.6.4.**

- d. avdelningarna ska åtskiljas genom täta eller halvtäta skiljeväggar eller nät eller trådnät för föräldradjur av arten *Gallus gallus*, värphöns, unghöns, värphönstuppar och slaktfjäderfän av arten *Gallus gallus*. Avdelningarna kan dock ha gemensam utrustning för utfodring, ägguppsamling och utgödsling.

4. Flervåningssystem får användas i fjäderfähus. Om flervåningssystem används ska följande regler gälla:

- a. flervåningssystem får endast användas för föräldradjur av arten *Gallus gallus*, värphöns, unghöns för framtida äggproduktion, unghöns för framtida föräldradjur och värphönstuppar,
- b. i flervåningssystem får **högst tre våningar med tillgänglig area användas, inbegripet bottenvåningen**. Detta är golv och två våningar, men våningen där redena finns betraktas inte som en våning. Den fria höjden mellan planen måste vara minst 45 centimeter. **Se övergångsbestämmelse 9.6.5.**
- c. de upphöjda våningarna ska vara konstruerade på ett sådant sätt att de förhindrar att spillning faller på fåglar nedanför och ska vara utrustade med ett **effektivt system för avlägsnande av stallgödsel. Se övergångsbestämmelse 9.6.5.**

Mer om golvhönshus i flera våningar (värphöns):

- När nivån framför redena uppfyller definitionen av tillgänglig areal, bedöms situationen från fall till fall.
 - Om spillning kan falla under nivån framför redena, måste man avgöra vilket sätt det bäst går att förhindra att hönorna smutsas ner. Då används antingen olika lösningar, t.ex. gödselmattor, för att förhindra att spillningen faller på våningar nedanför eller också hindras hönorna från att ta sig under våningen.
 - Om området inte räknas in i den tillgängliga arean, behöver man inte med hjälp av konstruktioner hindra att spillningen faller på våningar nedanför.
 - Om nivåerna framför redena inte uppfyller definitionen av tillgänglig area, anses de samt lutande ramper och hoppytor i huvudsak fungera som gångvägar → man behöver inte hindra att spillningen faller på våningar nedanför
- d. det ska vara enkelt att inspektera fåglarna på alla våningar,
- e. flervåningssystem ska säkerställa att alla fåglar kan röra sig fritt och enkelt till de olika nivåerna eller mellanliggande områdena

f. flervåningssystem ska vara konstruerade på ett sådant sätt att alla fåglar får lätt och likvärdig tillgång till utomhusrastgårdar.

5. Fjäderfähus ska vara utrustade med **sittpinnar eller upphöjda sittytor eller båda**.

Sittpinnar eller upphöjda sittytor eller båda ska tillhandahållas för fåglarna från ung ålder i mått eller proportioner som motsvarar gruppens och fåglarnas storlek enligt [Tabellerna 5, 6, 7, 8, 9, 10 och 13](#).

Värphöns: Sittpinnarna ska vara av ett material som är lämpligt för hönorna, utan vassa kanter och sådana att hönorna kan använda dem utan besvär. I golvhönserier med minst 350 värphöns får sittpinnarna inte vara placerade ovanför ströbädden, och det horisontella avståndet mellan pinnarna ska vara minst 30 centimeter och 20 centimeter mellan pinne och vägg.

Kycklingar, utkast: Under hela uppfödningssperioden ska det i hönsstallet finnas lämpliga sittpinnar som kan användas av hela gruppen och är jämnt placerade i hela utrymmet. Sittpinnarna ska vara av material som är lämpligt för kycklingarna, utan vassa kanter och sådana att kycklingarna kan använda dem utan besvär. **Se övergångsbestämmelse 9.6.4.**

6. Flyttbara fjäderfähus får användas för fjäderfä under förutsättning att de flyttas regelbundet under produktionscykeln för att säkerställa att fåglarna har tillgång till växtlighet och minst mellan varje parti av fjäderfä. Den djurtäthet för slaktfjäderfä som anges i [tabellerna 8-13](#) kan ökas till högst 30 kg levande vikt/m² under förutsättning att ytan på bottenvåningen i det flyttbara fjäderfähuset inte överstiger 150 m².

9.5 Rengöring av djurstallarna

Genom att sköta om den allmänna hygien i djurstallet kan man hålla gnagare och insekter på avstånd från byggnadens omgivningar.

Endast de ämnen som ingår i [Bilaga III](#) får användas för rengöring och desinfektion av utrustning som används i djurstallarna och vid djurhållningen fram till **31.12.2023**. Över användningen av produkter ska föras journal varav framgår vilken eller vilka dagar produkten använts, produktens namn, verksamma ämnen och användningsställe.

För bekämpning av insekter och andra skadedjur i djurstallar och utrustning som används i djurhållningen får man endast använda ämnen som anges i bilaga 1 till förordning 2021/1165 samt registrerade ämnen för bekämpning av gnagare (endast ämnen som används i fällor).

9.6 Övergångsbestämmelser

Svin:

9.6.1 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **svin** i anläggningar som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för

vilka **omfattande ombyggnader av yttre faciliteter** krävs för att uppfylla kravet att **minst hälften av utomhusutrymmets yta ska bestå av helt golv** enligt artikel 11 i den här förordningen, ska följa den artikeln senast från och med den **1 januari 2030**.

Fjäderfä:

9.6.2 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **fjäderfähus** som byggts, renoverats eller tagits i bruk före 1.1.2022 i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka **renovering av djurens lokaler** krävs för att uppfylla det krav på **den sammanlagda längden på in- och utgångshål från inomhusutrymmet till verandan** som anges i artikel 15.2 led b i den här förordningen, ska följa det ledet senast från och med **den 1 januari 2025**.

9.6.3 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **fjäderfähus med en utomhusdel till byggnaden** som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka en **omfattande minskning av djurtätheten inomhus eller renovering av byggnader** krävs för att uppfylla kraven rörande beräkningen av djurtätheten och det minsta utrymmet inomhus enligt del IV i bilaga I till den här förordningen samtidigt som artikel 15.2 c följs, ska följa de bestämmelserna senast från och med **den 1 januari 2025**.

9.6.4 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **fjäderfähus** som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka renovering av djurens lokaler eller ersättning av utrustning krävs för att uppfylla de **krav på täta skiljeväggar** som anges i artikel 15.3 c eller det **krav på sittpinnar eller upphöjda sitttytor** som anges i artikel 15.5 i den här förordningen, ska följa de bestämmelserna senast från och med **den 1 januari 2025**.

9.6.5 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **fjäderfähus med flervåningssystem** som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka **omfattande ombyggnader av djurens lokaler eller ersättning av utrustning** krävs för att uppfylla de krav på högsta antal våningar och på systemet för avlägsnande av stallgödsel som anges i artikel 15.4 led b respektive c i den här förordningen, ska följa de leden senast från och med den **1 januari 2030**.

9.6.6 Jordbruksföretag eller produktionsenheter med **fjäderfähus vars utomhusrastgård sträcker sig mer än 150 m från närmaste in- och utgångshål** och som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka **omfattande anpassningar av anläggningarnas struktur eller ytterligare markförvärv** krävs för att uppfylla det krav på längsta avstånd som anges i artikel 16.6 i den här förordningen, ska följa den bestämmelsen senast från och med **den 1 januari 2030**.

9.6.7 Jordbruksföretag eller produktionsenheter som producerar **unghöns i fjäderfäanläggningar** som byggts, renoverats eller tagits i bruk före den dag då denna förordning börjar tillämpas i överensstämmelse med förordningarna (EG) nr 834/2007 och (EG) nr 889/2008 och för vilka **omfattande anpassningar av fjäderfähusens struktur eller ytterligare markförvärv** krävs för att följa reglerna i del IV avsnitt 2 i bilaga I till den här förordningen, ska iaktta den djurtäthet och det minsta utrymme inomhus och utomhus för unghöns och värphönstuppar som anges i del IV avsnitt 2 i bilaga I till den här förordningen senast från och med **den 1 januari 2030**.

Tips

- Kraven på utrymme för djur måste alltid uppfyllas. Om djurantalet ökar efter den första kontrollen, ska också den area som är tillgänglig för djuren öka, både inomhus och utomhus. Om den area som är tillgänglig för djuren minskar, måste djurantalet anpassas till den tillgängliga arean.
- Utrymmeskraven är minimikrav.
- Spara den planritning för byggnaderna och beräkningarna som användes vid den första kontrollen för senare kontroller.
- Rastgårdar utomhus för fjäderfä ska vara sådana att fåglarna gärna går dit och där ska finnas platser där fåglarna får skydd.
- I synnerhet i fjäderfähus ska ljusinsläppen planeras så att det blir en jämn fördelning av dagsljus i byggnaden.

10 Betesgång och utevistelse

- Under betesperioden måste alla nötkreatur, får, getter och hästar dagligen komma ut på bete alltid när förhållandena medger det.
- För tjurar som är äldre än ett år får man avvika från beteskravet på så sätt att de åtminstone måste få vistas i en rasthage eller rastgård varje dag. I detta fall förutsätts daglig utevistelse vintertid.
- Svin ska ha tillgång till rastgårdar eller rasthagar utomhus eller till betesmark åtminstone från maj till oktober.
- Fjäderfä ska ha tillgång till utomhusrastgårdar alltid när väderförhållandena medger det, åtminstone från maj till oktober.
- Rastgårdar utomhus för fjäderfä ska vara attraktiva för fåglarna.
- Utomhusrastgårdar för fjäderfä ska huvudsakligen vara täckta med olika sorters växtlighet som underhålls regelbundet.
- När fjäderfä och svin inte har möjlighet till daglig utevistelse ska djuren ha ständig tillgång till grovfoder i form av färskfoder, torrfoder eller ensilage i tillräckliga mängder.

10.1 Allmänna krav på utevistelse för alla djurslag

Djur som sköts ekologiskt ska ha permanent tillgång till utomhusområden så att de har möjlighet att röra på sig, företrädesvis bete, närhelst väder och säsong och markbeskaffenhet möjliggör detta, såvida inte inskränkningar och förpliktelser som rör skyddet av människors och djurs hälsa har införts på grundval av unionslagstiftningen, t ex reglerna för fågelinfluensa.

Landskapsregeringens tolkning är att den normala enhetliga betesperioden på Åland i är minst fyra månader, i regel från början av juni till slutet av september.

Om djuren under betesperioden i strid med produktionsvillkoren vistas inomhus eller i rastgårdar/rasthagar utomhus (frånsett sjuka djur och tjurar äldre än ett år, också eventuella tillfälliga undantag på grund av väderförhållanden och markbeskaffenhet) måste detta antecknas och redovisas vid kontroll.

10.2 Allmänna undantag från kraven på utevistelse

A. Djurens möjlighet till utevistelse vintertid

Det går att avstå från utevistelse för nötkreatur, får och getter vintertid om förhållandena för djuren uppfyller alla villkor som följer här:

- djuren får dagligen gå på bete under betesperioden,
- den tid djuren vistas utomhus förlängs minst två veckor så att den är längre än den normala betesperioden,
- djuren är inte uppbundna.

Detta undantag får inte tillämpas på hästar.

I följande fall får man **tillfälligt** avstå från rastning av djuren:

B. Väderförhållanden:

- mycket hård vind (vintertid)
- kraftigt regn
- mycket hård köld (nötkreatur, får, getter)
- köld (svin)
- varma dagar då insekterna är så många att det stör djuren (då får djuren vistas ute under den svalare tiden på dygnet).

C. Markens skick varvid utevistelse inte krävs:

- betesmarkens yta trasas sönder så att det äventyrar betesväxternas normala tillväxt
- rastgårdarna och rasthagarna är så hala att risken för att djuren ska skada sig är stor.

10.3 Utevistelse för nötkreatur

Uppfödningssystemen ska bygga på maximalt utnyttjande av betesmark beroende på tillgången till betesmark under de olika årstiderna. Nötkreaturen ska ha möjlighet till utevistelse året om. **Under betesperioden ska alla nötkreatur få gå på bete dagligen.**

Betesmark är ett område som är täckt av växtlighet och där djuret får en del av sitt dagliga näringsbehov tillgodosett.

Undantag från kravet på betesgång för nötkreatur

När det gäller tjurar över ett år kan man avvika från beteskravet så att tjurarna åtminstone bör ha daglig tillgång till en rastgård eller rasthage, se mer punkt 9.1. I detta fall förutsätts daglig utevistelse vintertid.

Undantag från kravet på utevistelse året om för nötkreatur

Från utomhusvistelsen för nötkreatur vintertid får man avvika bara om villkoren i punkt 10.2 A uppfylls.

Användning av undantag förutsätter noggrann bokföring över djurens utevistelse som ska kunna visas upp i samband med den årliga produktionskontrollen.

10.4 Utevistelse för får och getter

Uppfödningssystemen för får och getter ska bygga på maximalt utnyttjande av betesmark beroende på tillgången till betesmark under de olika årstiderna. Får och getter ska ha

tillgång till utevistelse året om. **Under betesperioden ska alla får och getter dagligen få gå på bete.**

Undantag från kravet på utevistelse året om för får och getter

Från utomhusvistelsen för får och getter vintertid kan man avvika bara om villkoren i punkt 10.2 A i Allmänna undantag från kraven på utevistelse uppfylls. Lamm och killingar som fötts på hösten efter betesperioden ska rastas utomhus när väderförhållandena medger det, om de slaktas före följande betesperiod.

10.5 Utevistelse för svin

Svinen ska ha tillgång till rastgård, rasthage eller bete åtminstone från maj till oktober. I rasthagarna och rastgårdarna ska svinen kunna böka och gödsla. Olika underlag får användas för att göra det möjligt för svinen att böka. Solida bottenlösningar i rasthagar tillåts, om man ser till att det finns material som svinen kan böka i, exempelvis torv, i rastgården. Minst hälften av den föreskrivna minimiytan för utomhusutrymmen ska till sin konstruktion vara fast, inte spalt- eller gallerbotten.

Se övergångsbestämmelse 9.6.1

Krav på växtlighet och utomhusområdets egenskaper

Utomhusrastgårdar ska vara attraktiva för svin, de skall kunna böka. När det är möjligt ska företräde ges åt ängar eller betesmarker med träd eller skog. Utomhusrastgårdar ska tillhandahålla utomhusklimat och tillgång till skydd och resurser som ger svinen möjlighet att reglera kroppstemperaturen i gyttjebad. Det är dock inte tillåtet att föda upp ekologiska djur i en fålla med mycket våt eller sank mark. Mark i anlagda rastgårdar och på andra ställen utomhus som är hårt belastade av djuren, ska vara hårdgjord, dränerad eller naturligt ha motsvarande egenskaper.

Du ska även se till att alla dina grisar har plats så att de kan ligga ner samtidigt. Liggplatserna ska vara torra och rena samt anpassade för grisarna och det klimat som är i stallet. Om ditt stall har ett utomhusliknande klimat bör det finnas en bädd av halm eller annat skyddande material på liggplatserna under den kalla årstiden.

När grisar går ute 12 timmar eller mer under den kalla årstiden, det vill säga när betet inte längre växer, räknas de som utegångsdjur. När du har djuren ute under vintern ställer det höga krav på djurhållningen. Det här gäller när du har dina grisar som utegångsdjur:

- Det är bara djur som är lämpade för att vara ute som får användas som utegångsdjur.
- Marken, terrängen och andra yttre förhållanden där djuren är ska vara lämplig att använda.
- Grisarna ska ha tillgång till en ligghall, eller annat stall, som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.

10.6 Utevistelse för hästar

Alla hästar ska dagligen ha tillgång till bete, en rastgård eller en rasthage. **Under betesperioden ska hästarna dagligen få komma ut på bete.** Hästarnas behov av motion, utevistelse och socialt umgänge ska tillgodoses dagligen. Plötsliga ändringar i de dagliga skötselåtgärderna måste undvikas.

10.7 Utevistelse för fjäderfä

Fjäderfäna ska ha **permanent tillgång till rastgårdar, företrädesvis betesmark, åtminstone från maj till oktober** så att de har möjlighet att röra på sig närhelst väder och säsong och markbeskaffenhet möjliggör detta, såvida inte inskränkningar och förpliktelser som rör skyddet av människors och djurs hälsa har införts på grundval av unionslagstiftningen.

Fjäderfäna ska ha tillgång till en rastgård alltid då det är möjligt, under minst en tredjedel av sina liv. Värphöns och slaktfjäderfän ska emellertid ha tillgång till en rastgård alltid när det är möjligt, under minst en tredjedel av sitt liv, med undantag för de tillfällen då det införts tillfälliga begränsningar på grundval av unionslagstiftningen.

Fjäderfän ska ha kontinuerlig tillgång till rastgårdar på dagtid från en så låg ålder som möjligt, då de fysiologiska och fysiska villkoren tillåter detta, med undantag för de tillfällen då det införts tillfälliga begränsningar på grundval av unionslagstiftningen. Kycklingar som är yngre än 6 veckor får hållas inomhus oberoende av väder.

När det gäller **avelsfjäderfän och unghöns som är under 18 veckor gamla**, om inskränkningar och förpliktelser som rör skyddet av människors och djurs hälsa och som införts på grundval av unionslagstiftningen uppfylls och hindrar avelsfjäderfän och unghöns som är under 18 veckor gamla från att få tillgång till rastgårdar, **betraktas verandor som rastgårdar**. I så fall ska de ha ett metallnätstängsel som håller andra fåglar ute.

Om fjäderfän hålls inomhus på grund av restriktioner eller skyldigheter som införts på grundval av unionslagstiftningen ska de ha ständig tillgång till tillräckliga mängder grovfoder och passande material så att deras beteendemässiga behov tillgodoses.

Väderlek som är ogynnsamt för fjäderfä och då det inte är nödvändigt att låta fåglarna gå ute är bland annat störtregn, köld och mycket hård vind. Sjuka och skadade fåglar kan hållas inomhus oberoende av vädret.

Krav på växtlighet och utomhusområdets egenskaper för fjäderfä

Utomhusrastgårdar för fjäderfän ska vara attraktiva för fåglarna och vara fullt tillgängliga för samtliga fåglar.

För fjäderfähus som är indelade i skilda avdelningar för att inhysa flera flockar ska de utomhusrastgårdar som hör till varje enskild avdelning avskiljas för att säkerställa att kontakt med andra flockar begränsas och att fåglar från olika flockar inte kan blandas.

Utomhusrastgårdar för fjäderfän ska huvudsakligen vara täckta med olika sorters växtlighet. Utomhusrastgårdar ska ge fåglarna ett tillräckligt antal skyddade anläggningar, skydd, buskar eller träd som är spridda över hela utomhusrastgården för att säkerställa att fåglarna använder hela utomhusrastgården på ett balanserat sätt. Växtligheten i utomhusrastgårdar ska underhållas regelbundet för att motverka näringsöverskott.

Utomhusrastgårdar får inte sträcka sig mer än **150 m** från närmaste utgångshål i fjäderfähuset (se 1.3, definition 69). Utomhusrastgårdar får dock sträcka sig upp till **350 meter** från närmaste utgångshål i fjäderfähuset under förutsättning att det finns ett tillräckligt antal skydd mot dåligt väder och rovdjur jämnt fördelade över hela utomhusrastgården, och **minst fyra skydd per hektar**.

Den nationella lagstiftningen (JSM förordning 814/2017) förutsätter att fjäderfä och andra fåglar i fångenskap ska ha tillgång till foder och dricksvatten inomhus eller på en sådan annan plats dit vilda fåglar inte har tillträde.

Vattenfåglar ska ha tillgång till ett vattendrag, en damm, en sjö eller en bassäng när väderförhållandena och hygienvillkoren tillåter detta, så att deras artspecifika behov och djurvälståndskrav uppfylls. Om väderförhållandena inte tillåter sådan tillgång, ska de ha tillgång till vatten så att de kan doppa huvudet för att tvätta fjäderdräkten. När det gäller gäss ska utomhusrastgården ge fåglarna möjlighet att tillgodose deras behov av att äta gräs.

Om det råder förhållanden som innebär att fodertillgången på området utomhus är begränsad, på grund av till exempel ett långvarigt snötäckte eller svåra väderförhållanden, ska kompletterande grovfoder ingå i kosten för fjäderfän.

För varje omgång fjäderfän som har fötts upp ska fållorna lämnas tomma i minst två månader för att växtlighet ska kunna växa upp igen. Aktören ska föra journal eller bevara dokumentation eller styrkande handlingar om tillämpningen av en sådan period. Kravet på tomhållning gäller inte ett avgränsat område i närheten av byggnadens utgångshål, förutsatt att områdets underlag kan bytas ut eller rengöras regelbundet. Dessa krav ska inte tillämpas på småskalig uppfödning av fjäderfän som inte hålls i fållor och som är frigående hela dagen.

Den sammanlagda ytan av området för fjäderfänas utevistelse ska minst motsvara **Tabellerna 5-13**.

Se övergångsbestämmelse 9.6.6

Tips

- Ekologiska djur ska ha permanent tillgång till rastgårdar, företrädesvis betesmark, närhelst väder och säsong och markbeskaffenhet möjliggör detta.
- Ekologisk animalieproduktion avviker från konventionell produktion bland annat vad gäller krav på betesgång och utevistelse för djuren. Se till att betesgången och utevistelsen för ekologiska djur genomförs enligt målen och motsvarar konsumenternas uppfattning om ekologiska djur på bete.
- Låt ett ekologiskt djur vänja sig vid och lära sig att vistas utomhus/gå på bete vid så ung ålder som möjligt.
- Bra stängsel och färdvägar underlättar betesgången. Om gräset tar slut på betesmarken hindrar inte ens bra stängsel flocken från att rymma.
- Med avseende på betesgång ska en stut jämföras med ett djur av honkön.
- I synnerhet på gårdar med automatisk mjölkning bör man noggrant fundera på hur betesgången ska planeras och genomföras.
- I ekoplanens avsnitt för djurskötselplan ska du föra in uppgifter om hur betesgången genomförs.
- På diko-/fårgårdar ska du i förväg noggrant planera djurens betesgång, i synnerhet om besättningen/hjorden får avkomma på hösten eller om djuren kalvar/lammar under alla årstider.

11 Stallgödsel

- Det maximala antalet djur bestäms enligt den åkerareal i ekologisk odling som används för spridning av stallgödsel så inte spridningen överstiger 170 kg kväve per år/hektar.

11.1 Areal för spridning av stallgödsel

Jordens bördighet och biologiska aktivitet ska bibehållas och ökas inom ekologisk växtodling

- a) genom fleråriga växtföljder, inklusive genom användning av baljväxtgrödor som obligatorisk huvudgröda eller täckgröda vid växelbruk och andra gröngödselgrödor, utom när det rör sig om gräsmark eller fleråriga foderväxter,
- b) genom kortsiktiga gröngödselgrödor och baljväxter samt genom användning av växtmångfald, när det rör sig om växthus eller andra fleråriga grödor än foderväxter, och
- c) i samtliga fall genom tillförsel av stallgödsel eller organiskt material från ekologisk produktion, båda företrädesvis komposterade

Om växternas näringsbehov inte kan tillgodoses genom de åtgärder som fastställs i punkterna a-c ovan, får endast gödselmedel och jordförbättringsmedel som är godkända för ekologisk produktion användas och detta bara i den omfattning som är nödvändig. Aktörerna ska dokumentera användningen av dessa produkter. Inbegripet konventionell stallgödsel. Alltså; tar en ekologisk gård emot konventionell stallgödsel måste detta vara motiverat i ekoplanen och dokumenteras i odlingsanteckningar.

Den totala mängd stallgödsel som används på produktionsenheterna under omställning och de ekologiska produktionsenheterna får inte överstiga 170 kg kväve per år/hektar utnyttjad jordbruksareal. Gränsvärdet ska endast gälla för användningen av stallgödsel, torkad stallgödsel och torkad fjäderfägödsel, komposterade exkrement från djur, inbegripet fjäderfägödsel, komposterad stallgödsel och flytande exkrement från djur. När aktören anmäler sig till kontrollen av animalieproduktion ska han eller hon ge Landskapsregeringen en utredning om att arealen för spridning av stallgödsel räcker till för den gödsel som gårdens djur producerar. Det maximala antal djur per hektar som motsvarar totalkvävet från högst 170 kg stallgödsel framgår av [Tabell 14](#).

Om den åkerareal som aktören förfogar över inte räcker till, måste aktören visa upp ett **skriftligt avtal** om spridning av överlopps stallgödsel. **Ett avtal om överlopps gödsel som uppkommer på en ekologisk produktionsenhet kan bara ingås med en annan aktör som bedriver ekologisk produktion.** Den maximala mängden beräknas på grundval av samtliga ekologiska produktionsenheter som ingår i ett sådant samarbete. Avtalet ska uppvisas för kontrollanten vid övervakning. Om det sker ändringar i förhållandet mellan gårdens djurantal och åkerareal granskas avtalen om spridning av stallgödsel på nytt.

Mindre mängder ekologisk stallgödsel får överlåtas till privata trädgårdsodlingar.

Till åkerarealen räknas arealen med jordbruksgrödor, trädgårdsgrödor, träda och gröngödsling. Naturbeten kan vid uträkning av åkerarealen beaktas i fråga om den stallgödsel som blir kvar på betesmarken (areal som beaktas = betestid i månader /12 * naturbetets areal).

11.2 Lagring av stallgödsel

När man dimensionerar lagringen av stallgödsel ska nitratdirektivet iakttas. Också hanteringen och spridningen av stallgödsel ska till alla delar motsvara de krav som har anges i nitratdirektivet och fosforförordningen.

Tips

- Kom ihåg att uppdatera avtalen om gödselspridning om det sker ändringar i förhållandet mellan gårdens djurantal och åkerareal.